UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra německých a rakouských studií

Bakalářská práce

2020 **Matěj Šmutzer**

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra německých a rakouských studií

Německo-britské vztahy na přelomu tisícíletí za vlády Tonyho Blaira a Gerharda Schrödera

Bakalářská práce

Autor práce: Matěj Šmutzer

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: JUDr. Vladimír Handl, CSc.

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 31.07. 2020 Matěj Šmutzer

Bibliografický záznam

ŠMUTZER, Matěj. *Německo-britské vztahy na přelomu tisícíletí za vlády Tonyho Blaira a Gerharda Schrödera.* Praha, 2020. 97 s. Bakalářská práce práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra německých a rakouských studií. Vedoucí bakalářské práce JUDr. Vladimír Handl, CSc.

Rozsah práce: [uveďte počet znaků s mezerami bez anotace/abstraktu a příloh, minimální rozsah je stanoven Opatřením děkana č. 18/2017]

Abstrakt

Práce se zabývá rozborem vztahu Gerharda Schrödera a Tonyho Blaira, kteří shodně přišli k moci na konci 20. století. I přes špatné bilaterální vztahy, které panovaly mezi Německem a Británií v průběhu 90. let 20 století, se na jejich konci začalo mezi Blairem a Schröderem vytvářet politické přátelství založené na podobnosti ideového smýšlení obou mužů. Jako zástupci levicových stran našli společnou cestu ke zlepšení vztahů mezi Británií a Německem. Práce mapuje jejich postupné sbližování, které ovšem nemělo dlouhého trvání. Předmětem zkoumání bylo určit hlavní důvody jejich rozkolu. Vyhodnocení probíhalo na základě výzkumu sekundární literatury a výsledky ukazují, že hlavní příčinou neshod byla invaze do Iráku, kdy se Blair názorově přidal k americkému prezidentu Bushovi, jenž byl zastáncem invaze, zatímco Schröder se přidal do tábora odpůrců invaze. Rozdílné přístupy k politice vůči invazi do Iráku se ukázaly jako neslučitelné s pokračováním přátelských vztahů.

Abstract

This thesis analyses the relationship between Gerhard Schröder and Tony Blair who simultaneously rose to power at the end of the 20th century. Despite the poor bilateral relationship between Germany and the United Kingdom during the 1990s, the late 1990s saw the beginnings of a political friendship between Blair and Schröder based on the similarity of their ideological thinking. As representatives of left-wing parties, they found a common way towards improving the relations between the UK and Germany. This thesis tracks their gradual rapprochement that, however, did not last for very long. The objective was to identify the main reasons for their divergence. The assessment was based on research of secondary literature. The results show that the main cause of disagreements was the invasion of Iraq. Blair ideologically sided with the American president George W. Bush and supported the invasion, while Schröder joined the opposition of the invasion. The divergent political approaches to the invasion of Iraq proved incompatible with any continuation of friendly relations.

Klíčová slova

Německo, Velká Británie, EU, vzájemné vztahy, Blair, Schröder

Keywords

Germany, Great Britain, EU, mutual relations, Blair, Schröder

Title/název práce

Anglo-german relations at the turn of millennium during the reigns of Tony Blair and Gerhard Schröder

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu své práce JUDr. Vladimíru Handlovi, CSc. za věcné připomínky, vstřícný přístup a pomoc při ujasňování tématu práce. Dále bych chtěl poděkovat Bc. Tereze Košťálové za užitečné rady a pomoc při psaní práce.

Obsah

ÚVOD 2

LITERATURA A ZDROJE 4

1 HLAVNÍ PŘEDSTAVITELÉ 5

1.1 TONY BLAIR 5

1.1.1 Volební vítězství roku 1997 6

1.1.2 Osobnost a politika 8

1.2 GERHARD SCHRÖDER 8

1.2.1 Volby 1998 9

1.2.2 Po volbách 11

1.3 SROVNÁNÍ BLAIRA A SCHRÖDERA 12

2 NĚMECKO-BRITSKÉ VZTAHY 14

2.1 ZAČÁTEK 90. LET 20. STOLETÍ 14

2.2 BLAIR A NĚMECKO 16

2.3 POLITIKA TŘETÍ CESTY. 17

2.3.1 Teoretický základ 18

3 BLAIR – SCHRÖDER: OD PARTNERSTVÍ K RIVALITĚ 20

3.1 VZTAHY BLAIRA A SCHRÖDERA NA EVROPSKÉM POLI 20

3.2 DOMÁCÍ POLITIKA – ROZDÍLY V APLIKOVÁNÍ POLITIKY TŘETÍ CESTY 23

3.3 FAKTOR INVAZE DO IRÁKU V NĚMECKO-BRITSKÝCH VZTAZÍCH 28

3.4 NESHODY NĚMECKA A BRITÁNIE NA POLI OSN A EU, SBLIŽOVÁNÍ SCHRÖDERA S CHIRACEM 30

ZÁVĚR 32

Úvod

Ve své bakalářské práci se věnuji vztahům ministerského předsedy Velké Británie Tonyho Blaira a německého kancléře Gerharda Schrödera.

Německo-britské vztahy nebyly nikdy nejjednodušší, v průběhu dvacátého století se ocitlo Německo s Británií dokonce dvakrát na odlišných stranách při světových válkách. Při první světové válce stála Británie na straně Dohody, zatímco Německo na straně ústředních mocností. Vítězství Británie a jejích spojenců pro Německo znamenalo porážku a placení válečných reparací dohodnutých v Pařížské mírové smlouvě.[1] I přesto měly Británie a Německo v průběhu dvacátých let dobré vztahy, které se potvrdily v Locarnských dohodách a v paktu Briand-Kellogg, který pomohl Německo integrovat zpět do Evropy.[2] Znovu se Británie s Německem vojensky setkaly za druhé světové války. Ministerský předseda Churchill se postavil do čela odboje proti rychle se rozšiřujícímu vlivu Hitlera. Válka si vyžádala mnoho životů na všech stranách, nicméně po definitivní porážce Německa se vrátila zpět do mírového stavu.

Británie si společně s Francií, SSSR a USA rozdělila Německo na okupační zóny. Z americké, francouzské a britské zóny se nakonec stala Trizónie, jež byla oddělena od zóny sovětské, a dala tak základ budoucí Spolkové republice. Východní a západní část se propojila až v roce 1990 při sjednocení Německa. Británie za vlády Margaret Thatcherové ze začátku stála proti sjednocení dvou částí Německa, nakonec však vznik SRN přijala.[3]

V 90. letech za vlády konzervativní strany v čele Johnem Majorem vztahy s jeho německým protějškem nebyly přátelské a Británie v rámci evropského uskupení stála spíše stranou. Pozice Británie se začala měnit až při nástupu administrativy New Labour v čele s mladým Tonym Blairem.

V průběhu 90. let 20. století byly hlavnímu tématy německo-britských vztahů společná bezpečnost, ekonomické vztahy, klima a budoucnost evropské integrace.

Práce se věnuje konci 90. let 20. století. V těchto letech vyhrál volby v Německu Gerhard Schröder a v Británii Tony Blair. Zmapováno je jejich počínající přátelství, proč k němu

[1] BOEMEKE, Manfred. *The Treaty of Versailles: A Reassessment after 75 Years*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998, s. 12. ISBN 0521621321.

[2] MARSHALL, Barbara. German attitudes to British Military Government 1945–48. *Journal of contemporary History*. 1980, roč. 15, č. 4, s. 655–684.

[3] Tamtéž.

došlo a jaké mělo důsledky. Pokusím se odpovědět na otázku, proč došlo ke zlepšení vztahů a jak bylo možné, že se jejich vztah v rámci krátké doby radikálně zhoršil. Dlouhá léta byla Velká Británie mimo hlavní dění v rámci Evropské unie, zatímco Německo se nacházelo v jádru dění a ovlivňovalo směřování EU. Během několika let se Blairovi povedlo proměnit roli Británie v Evropské unii, kde společně s Německem na několik let vytvořily politicky silný tandem.

Německo a Velká Británie jsou dva významné státy, které utvářejí dění na evropské kontinentu. Práce se zaměřuje na období, kdy v obou zemích vládli levicový politici. Rozebrat tuto skutečnost je důležité, neboť tato změna přišla v obou státech v rozmezí jednoho roku po dlouhém období vlády pravicových administrativ. V žádné předchozí diplomové práci se nikdo nezaměřil na změnu, kterou v Británii a Německu přinesly levicové strany pod vedením Blaira se Schröderem. Je přínosné srovnat osobnostní rysy ministerských předsedů a to, jak tyto rysy ovlivňovaly fungování bilaterálních vztahů mezi Spojeným království a Německem, které se promítaly i do fungování a směřování Evropské unie.

Práce má za cíl zodpovědět následující otázky:

- Jakým způsobem probíhalo sbližování dvou ministerských předsedů, na jakých základech postavili své přátelství?
- Jakou roli při jejich následném rozkolu hrály strukturální rozdíly mezi Německem a Velkou Británií v domácí politice?
- Jakou roli při rozkolu hrály rozdílné přístupy v mezinárodní politice, zejména pak k invazi do Iráku?

V práci nejprve představením Tonyho Blaira a Gerharda Schrödera, jejich politická biografie má relevanci v jejich sbližování, neboť jejich politické cíle na konci 90. let 20. století je nasměrovaly na společnou cestu. Zaměřím se na jejich původ, politické smýšlení a cestu k prvním volebním vítězstvím, kdy na konci představím podobnosti a odlišnosti obou politiků. V dalších kapitole se budu věnovat německo-britským vztahům, poukáži na vývoj v 90. letech 20. století, který zásadně ovlivnil Blairův přístup k Německu. V této kapitole se budu věnovat více pohledu z britské strany, neboť právě Blair inicioval změnu v německo-britských vztazích. Popíši sbližování Německa a Británie a ukáži, proč byla britská ochota zapojit se do evropského dění výhodná pro Schrödera. Poté přiblížím politiku třetí cesty, která oba představitele spojovala – co třetí cesta představovala, co její

průkopníci chtěli prosadit a proč byla významná při zlepšování německo-britských vztahů. Samotnému zlepšování vztahů se věnuji v následující kapitole, kde bude ilustrováno, jakým způsobem probíhalo a jaké byly výsledky mezinárodní spolupráce ministerských předsedů. Nakonec rozeberu hlavní příčiny, které vedly k obratu v osobním, ale i politickém vztahu Blaira se Schröderem a ukáži, jak se proměnily a rozešly názory obou politiků v průběhu let.

Literatura a zdroje

Práce vychází ze sekundárních zdrojů psaných anglicky a česky. Pro teoretickou část byla nejvýznamnějším zdrojem kniha Jana Vášky *New Labour, Británie a svět: Ideový rámec britské zahraniční politiky za vlády Tonyho Blaira a Gordona Browna,* od Terrence Cayseho kniha *The Blair Legacy*, kniha *The 1998 German Bundestag Election: The End of an Era* od Simona Greena a text *Blair, Schröder a třetí cesta* od autorů Vladimíra Handla a Charlieho Jefferyho. V kapitole německo-britské vztahy je znovu využit text *Blair, Schröder a třetí cesta*, dále společný text Blaira se Schröderem s názvem *Europe: The Third Way/Die Neue Mitte* a kniha *Germany's European Diplomacy: Shaping The Regional Milieu* od Simona Bulmera, Charlieho Jefferyho a Williama Pattersona. Podkapitola Blair a Německo staví především na zmiňovaném textu *Germany's European Diplomacy: Shaping The Regional Milieu* a knize Rodera Knuta *Social Democracy And Labour Market Policy: Developments in Britain and Germany.* Kapitola o politice třetí cesty staví zejména na knize Anthonnyho Giddense *The Third Way: The Renewal of Social Democracy* a knize Philipa Whymana *Third Way Economics: Theory and Evaluation.* Práce se zabývá vztahem Blaira se Schrödera a jejich postupným rozkolem. V této části byly nejdůležitější publikace od Anthonyho Seldona *Blair* a *Blair: Unbound*. Dále kniha od Christiana Schweigera *Exploring The Eu's Legitimacy Crisis: The Dark Heart of Europe* a publikace od Johna Kampfnera *Blair´s Wars.* Za zmínku stojí i biografie Gerharda Schrödera *Gerhard Schröder: Die Biographie* a text Christiana Schweigera *Towards Convergence? New Labour's "Third Way" and The Spd's "Agenda" 2010 in Comparative Perspective*.

1 Hlavní představitelé

V následující kapitole představím oba politiky, o kterých práce pojedná – Tonyho Blaira a Gerharda Schrödera.

V první podkapitole se nejprve zaměřím na britského ministerského předsedu Blaira, jeho původ, osobnost, vstup do politiky a na to, jak dosáhl svého prvního volebního vítězství. V další podkapitole se budu věnovat německému kancléři Schröderovi. Rozeberu jeho původ, první volební úspěchy a co vedlo k jeho nominaci na kancléře. Zmíním také jeho první vítězství v parlamentních volbách a co následovalo. V poslední podkapitole biografické portréty porovnám, určím, v čem byli oba politici kompatibilní, co je spojovalo, nebo naopak odlišovalo, jaké bylo jejich postavení ve straně a jejich zemi.

1.1 Tony Blair

Tony Blair se narodil 6. května 1953 v Edinburghu. Mládí strávil v Durhamu v severovýchodní Anglii, kde jeho otec působil jako profesor práv na místní univerzitě. Blair vystudoval prestižní střední školu v Edinburghu a poté nastoupil na práva v anglickém Oxfordu na St John's College, kde úspěšně absolvoval v roce 1975. Po dokončení studií pracoval jako koncipient v advokátní kanceláři založené pozdějším lordem kancléřem Alexandrem Irvinem a v Lincoln's Inn se připravoval na dráhu advokáta. V roce 1980 se oženil s budoucí advokátkou Cherie Boothovou, s níž má dnes čtyři děti.[4]

Jeho politická kariéra započala ještě za doby studií na Oxfordu v roce 1975, kdy vstoupil do Labouristické strany. Jeho názory se v průběhu let měnily a vyvíjely – do Labouristické strany vstoupil jako člen jejího spíše levicového křídla, nicméně postupně se posunul více ke středovému a reformnímu křídlu, což se nakonec projevilo později v jeho kariéře, zejména v období, kdy zastával roli lídra labouristů a také ministerského předsedy Velké Británie. První volební úspěch přišel v roce 1983, když byl zvolen poslancem za volební obvod Sedgefield. V parlamentu úzce spolupracoval s Neilem Kinnockem a Johnem Smithem, tehdejšími lídry strany. Od roku 1988 byl členem stínového kabinetu. Do čela strany, a tedy i do pozice lídra opozice se Blair dostal v roce 1994 po náhlé smrti jeho

[4] VÁŠKA, Jan. *New Labour, Británie a svět: Ideový rámec britské zahraniční politiky za vlády Tonyho Blaira a Gordona Browna*. Praha: Karolinum, 2018.

stranického kolegy Johna Smithe.[5]

Blair stranu zdědil dva roky po prohraných volbách 1992, kdy labouristé na Konzervativní stranu ztratili necelých 60 křesel v parlamentu. Situace se po příchodu Blaira začala měnit a Konzervativní strana po dlouhých letech ve vedení země ztrácela na popularitě, a to zejména kvůli zvyšující se inflaci, která dosahovala alarmujících 10 %, vysoké nezaměstnanosti i narůstajícímu státnímu dluhu. Zásadní roli ve zlepšující se tendenci labouristických vyhlídek pro nadcházející volby hrála osobnost Tonyho Blaira, mladé vycházející hvězdy britské politiky. Program, který se nazýval „New Labour" (označení pro více středovou a modernější politiku Labouristické strany, díky níž se podařilo oslovit více středových voličů než v předchozích letech), představoval hlavní stavební kámen jeho pozdějšího vítězství a nástupu do role ministerského předsedy.

1.1.1 Volební vítězství roku 1997

Po volbách v roce 1992, které se ještě Konzervativní straně pod vedením Johna Majora podařilo vyhrát, následovalo období, kdy podpora konzervativní politiky v očích veřejnosti soustavně klesala. Jejich vláda byla poznamenána ekonomickou recesí, zvyšující se inflací a vysokou nezaměstnaností. Fatální následky pro podporu vládnoucí strany měla událost s názvem „Black Wednesday" z 16. září 1992, kdy byla Británie nucena v důsledku prudkého poklesu hodnoty libry vystoupit z Evropského mechanismu směnných kurzů (ERM), který má za cíl udržet stabilitu a zároveň redukovat proměnlivost hodnot daných měn. V tento den se ukázalo, že i přes snahy britské vlády měnu posílit zvýšením úrokové sazby a použitím devizových rezerv na nákup libry nebylo možné udržet libru nad hranicí dolního směnného limitu měny stanoveného ERM.[6]

Jako správná se pro Labouristickou stranu ukázala volba energického a mladého Tonyho Blaira, který působil jako přímý kontrast ke svému protějšku, tehdejšímu ministerskému předsedovi a lídrovi Konzervativní strany Johnu Majorovi, a byl schopen svou moderní politikou New Labour oslovit velkou část zejména středových voličů. Preference labouristů po dobu kampaně nikdy nespadly v průzkumech veřejného mínění pod 50 % a zároveň byl Blair v očích veřejnosti vnímán jako nejlepší kandidát na premiéra Velké Británie – byl viděn oproti Majorovi jako nepoznamenaný větší politickou kariérou. Průměrně byl Blair preferován 41 % voličů oproti 19 %, kteří stále věřili Johnu Majorovi. Blair byl zřejmě jedním z hlavních faktorů při utváření silné voličské základny pro dalších

[5] Tamtéž.

[6] SELDON, Anthony. *Blair's Britain: 1997–2007*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.

několik let.[7]

Předvolební kampaň Konzervativní strany se snažila bojovat s nastupující změnou trendu ve voličských preferencích, Major stranu prezentoval jako volbu stability a jistoty v nejistých časech se sloganem „You can only be sure with the Conservatives“. Kampaň nejvíce rozdělily spory uvnitř Konzervativní strany ohledně zvolené kampaně. Část toryů souzněla s přístupem Majora, který, jak je zmíněno výše, poukazoval na stabilitu a snažil se vykreslit kampaň labouristůtřetí jako kopii programu konzervativců. Na druhou stranu část toryů v kampani prezentovala labouristy jako zlo a nebezpečí, kterého by se Británie měla vyvarovat. Slavným se stal plakát s heslem „New Labour, New Danger“, kde byl Blair vyobrazen s očima démona. Tyto neshody v přístupu ke kampani zřejmě přispěly ke konečnému drtivému vítězství labouristů, neboť bylo chybné ve stejný čas prezentovat labouristy jako nebezpečné a zároveň poukazovat na podobnosti v programech.[8]

Labouristé zaujali zcela jiný postoj než jejich političtí soupeři. Svou kampaň postavili na osobnosti Tonyho Blaira, který byl hlavní tváří více centristického programu, jenž dokázal přilákat jak středové voliče, tak i nespokojené voliče toryů z minulých voleb. Labouristická strana se ve své kampani silně inspirovala Billem Clintonem, tehdejším prezidentem USA, který byl ideově blízký právě nové politice labouristů, a povedlo se jí představit politiku dříve spojovanou spíše se stranami nacházejícími se vpravo od politického středu. Příkladem takové politiky je větší fiskální odpovědnost nebo tvrdá opatření vůči zločinu. Moderní přístup k politice spojený s energickou tváří mladého Tonyho Blaira oproti politicky „unaveným“ toryům vyústil v úspěch, který Labouristická strana ještě nikdy ve své historii nezaznamenala.[9]

Drtivé vítězství nakonec přišlo 1. května 1997. Labouristé volby opanovali se ziskem 418 křesel, v konečném součtu si oproti minulým volbám z roku 1992 polepšili o 145 míst v parlamentu. Konzervativní strana naopak ztratila 171 křesel a zaznamenala jeden z nejhorších volebních výsledků ve své historii, byla schopna si udržet pouhých 165 křesel. Tyto volby započaly vládu Labouristické strany na dalších 13 let a skončila až roku 2010, kdy se stal premiérem David Cameron z Konzervativní strany.[10]

---

[7] CASEY, Terrence. *The Blair Legacy: Politics, Policy, Governance, and Foreign Affairs*. New York: Palgrave Macmillan UK, 2009.

[8] BUTLER, David –KAVANAGH, Dennis. *The British General Election of 1997*. New York: Palgrave Macmillan UK, 1998.

[9] SELDON, Anthony. *Blair's Britain: 1997–2007*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.

[10] BUTLER, David –KAVANAGH, Dennis. *The British General Election of 1997*. New York: Palgrave Macmillan UK, 1998.

1.1.2 Osobnost a politika

Blair po čas své politické kariéry zastával filosofii tzv. etického socialismu, který navazuje na britskou labouristickou tradici spojující socialistické a křesťanské myšlenky a hodnoty. Právě toto silné náboženské ukotvení je pokládáno za jeden z klíčových faktorů při utváření Blairovy osobnosti a je to také zdroj jeho sklonu k „misionářskému zápalu“.[11] Křesťanské postoje se u Blaira objevují už během studií na Oxfordské univerzitě, kde ho ovlivnil především anglikánský kněz Peter Thompson. V této době se také formuje jeho levicové smýšlení.[12]

Z počátku jeho premiérského období se u něho objevuje spíše konsensuální přístup k politice, jeho hlavním cílem je zejména oslovit co největší masu lidí a „zalíbit se každému“, což bylo v britském tisku označováno jako „Tony's big tent“. V průběhu své premiérské dráhy se však pod vlivem mezinárodněpolitického vývoje, počínaje válkou v Kosovu přes 11. září 2001 až po eskalaci irácké krize v letech 2002–2003, stal mnohem spíše představitelem tzv. „conviction politics“, tedy politiky, která vychází ze základních hodnot, ideologie a politického přesvědčení svého nositele bez ohledu na případné konflikty a náklady.[13]

Conviction politics se později promítla do zahraniční politiky, kterou Blair prosazoval. Definujícím rysem byla ochota přijmout rizika a náklady na užití vojenské síly. Zahraniční politika Velké Británie se během Blairova premiérského období nesla v duchu válek a intervenční politiky. Ve svém úřadu zaznamenal celkem pět vojenských akcí, do nichž se britská armáda zapojila (bombardování Iráku v prosinci 1998, válka v Kosovu na jaře 1999, intervence v Sieře Leoně v roce 2000, válka v Afghánistánu od konce roku 2001, invaze do Iráku na jaře 2003).

1.2 Gerhard Schröder

Gerhard Schröder, celým jménem Gerhard Fritz Kurt Schröder, se narodil 7. dubna 1944 v Mossenbergu v dnešním Severním Porýní-Vestfálsku ještě v době nacistického Německa. Jeho otec zemřel 4. října 1944 během ústupových bojů proti rumunské armádě (která přešla na stranu spojenců) na východní frontě.

V mládí žil Schröder ve skromných poměrech a na večerní studium si vydělával prací v místním obchodě. Vystudoval práva na univerzitě v Göttingenu. V 70. letech podobně

[11] Tamtéž.
[12] Tamtéž.
[13] Tamtéž.

jako velká část jeho levicově smýšlejících generačních vrstevníků inklinoval s radikalismem, dokonce po dostudování práv před soudem hájil člena teroristické organizace RAF (Frakce Rudé armády) Horsta Mahlera.[14]

Svoji vysokou politickou kariéru nastartoval v roce 1980, kdy zasedl poprvé ve Spolkovém sněmu a podle kritiků se začal svým levicovým idejím značně vzdalovat. V roce 1990 SPD (Sozialdemokratische Partei Deutschlands) vyhrála zemské volby v Dolním Sasku a Schröder se stal předsedou zemské vlády. Zároveň se jako ekonomický expert dokázal prosadit do automobilky Volkswagen, ekonomicky nejsilnější společnosti Dolního Saska, jejímž byl stát zároveň majoritním vlastníkem.[15]

Schröder byl v roce 1998 přijat jako kandidát na kancléře, přestože předsedou SPD byl v té době Oskar Lafontaine, a jevil se tak jako logickou vůdčí osobností k volbám roku 1998. Schröder se během 90. let propracoval mezi oblíbené politiky a zejména díky práci ve vládě v Dolním Sasku byl právě on vybrán jako ústřední postava nadcházejících voleb. V čele SPD poté vznikla dualistická struktura vedení, kterou měl potíž akceptovat jak Lafontaine, tak Schröder.

1.2.1 Volby 1998

Před volbami roku 1998 Německo trápila řada problémů. Od sjednocení Východního a Západního Německa v roce 1990 nezaměstnanost stoupla z 4,2 % až na 9,4 % v roce 1998. Sjednocené Německo muselo bojovat s ekonomickými i domácími problémy, ze kterých byla voliči viněna především středopravicová koalice CDU/CSU a FDP. Dlouholetý kancléř Helmut Kohl a jeho vláda podle veřejnosti nebyla schopna za osm let řádně implementovat sjednocení, ve Východním Německu byly časté různé demonstrace a protesty kvůli snižování sociálních dávek a vysoké nezaměstnanosti, jež východní část Německa trápila více než zbytek země. Ve Východním Německu byla nezaměstnanost oproti celostátnímu průměru vyšší skoro o 11 %.[16]

Jak v řadách křesťanských demokratů, tak v řadách sociálních demokratů dlouho nebylo jasné, kdo nakonec stranu do voleb povede. CDU zvažovalo, zdali má pošesté za sebou postavit do čela současného kancléře Helmuta Kohla, zkušeného politika, který pomalu,

---

[14] THALER, Thorsten. *Gerhard-Schröder-Biographie: Horst Mahler stellt das Buch eines Konservativen vor Hoffnung keimt im Verborgenen*. 1998.

[15] Gerhard Schröder. In: *Britannica* [online]. 2014 [cit. 15. 7. 2020]. Dostupné z: https://www.britannica.com/biography/Gerhard-Schroder.

[16] CONRADT, David P. – KLEINFELD, Gerald R. – SØE, Christian [eds.]. *Power Shift in Germany: The 1998 Election and the End of the Kohl Era*. Oxford: Berghahn Books, 2000.

ale jistě ztrácel důvěru veřejnosti, nebo vsadit vše na novou tvář ve vedení strany, a to konkrétně na Wolfganga Schäubla.[17] Kohl se nakonec rozhodl znovu kandidovat a pokusit se zvrátit nepříznivé vyhlídky v předvolebních průzkumech. Oblíbený Schröder, který v tom samém roce zaznamenal velké volební vítězství v Dolním Sasku se ziskem absolutní většiny v zemském sněmu, usiloval o první místo na kandidátce SPD. [18]

Proti němu stál tehdejší předseda SPD Oskar Lafontaine, hlavní ideologický oponent Schrödera ve straně. Předchozí volební úspěch v Dolním Sasku straníky přesvědčil a do čela kampaně pro volby do federálního sněmu byl zvolen Schröder. Pro voliče představoval novou tvář spojenou se zkušenostmi z předchozích let v politice.[19]

Kampaň křesťanské unie (CDU) byla soustředěna kolem osobnosti Helmuta Kohla, snažila se jej prezentovat jako lídra, který úspěšně provedl Německo nesnadnými 90. lety a zajistil stabilitu v zemi. Zároveň byly zvýrazňovány jeho zkušenosti jako nejdéle sloužícího státníka v celé Evropě. Hlavním sloganem se stalo heslo „Jistoty, ne risk“.[20] SPD se na rozdíl od CDU zaměřila spíše na prezentování svého programu, strana potřebovala lidem efektivně představit svou vizi „nového středu“. V předvolební kampani hledala inspiraci především v zahraničí, jako model jí sloužila kampaň Billa Clintona při prezidentských volbách v roce 1992 a kampaň Labouristické strany v roce 1997.[21] SPD se zcela vyvarovala přímých útoků na Kohla. Voličům slibovala ponechání sociálních benefitů, které CDU navrhovala omezit. Zároveň se Schröderovi podařilo oslovit nespokojené voliče z Východního Německa.

Těsně před volbami ještě předvolební průzkumy ukazovaly na vyrovnaný souboj mezi CDU a SPD, nicméně samotné volby ukázaly, jak mohou být tyto průzkumy nepřesné. Sociálním demokratům se nakonec společně se Stranou zelených podařilo dosáhnout nebývalého volebního vítězství, když si koalice zajistila 345 míst v Německém spolkovém sněmu, naopak CDU ztratila celých 49 křesel a byla nucena se stáhnout do opozice. Nová vláda byla složena z poslanců sociální strany a strany zelených, kancléřem se stal Gerhard Schröder. Jednalo se o první poválečnou středo-levicovou vládu. Po dlouhé době se tedy do kancléřského křesla posadil někdo jiný než Helmut Kohl.

---

[17] PULZER, Peter. The German Federal Election of 1998. *West European Politics*, July 1999, s. 241–249.
[18] GREEN, Simon. The 1998 German Bundestag election: The End of an Era. *Parliamentary Affairs Apr*, 1999, roč. 2, č. 52, s. 306–320.
[19] Tamtéž.
[20] Tamtéž.
[21] Tamtéž.

Na vrchol své moci se Schröder dostal v roce 1998, kdy se stal spolkovým kancléřem, a po 16 letech v tomto křesle vystřídal Helmuta Kohla. Sám sebe prezentoval jako pragmatického, nového a moderního sociálního demokrata, který nacházel částečně inspiraci v labouristickém programu „New Labour“. Pro Německo se snažil zajistit udržitelný ekonomický růst, zatímco se stále více zaměřoval na utvoření štědrého sociálního státu. Schröder nakonec sestavil vládu se Stranou zelených a totéž zopakoval i o čtyři roky později.[22]

1.2.2 Po volbách

V roce 1999 na protest proti politice Gerharda Schrödera rezignoval na post předsedy SPD Oskar Lafontaine, který Schröderovy reformy označoval jako neo-liberální a dle Lafontaina se Schröder stále více vzdaloval představám SPD. Tento spor ve vedení země o směřování vlády pod vedením SPD nakonec vyřešila až rezignace Oskara Lafontaina, který se na čas stáhnul z politického života.[23] Schröderovi tím z řad SPD zmizel jeden z jeho největších kritiků.

Klíčová byla také Schröderova spolupráce s jeho britským protějškem Tonym Blairem. Názorová blízkost vyvrcholila v červnu roku 1999 vydáním společného manifestu s názvem „Evropa, třetí cesta“. Manifest vyzýval středolevicové strany v Evropě k modernizaci a přijetí řady reforem. Mezi reformy patřilo například snižování daní nebo podpora podnikání. Za vydáním tohoto dokumentu stála zejména snaha sjednotit středolevicově smýšlející strany napříč Evropou a nabídnout jim tento manifest jako odrazový můstek při představování vlastních cílů.[24]

Jeho první volební období v čele sjednoceného Německa se neslo v duchu výše zmíněné politiky třetí cesty. Dále se také vláda pod vedením SPD rozhodla odklonit od jaderné energie, poskytla prostředky na rozvoj obnovitelných zdrojů, zavedla institut registrovaného partnerství pro stejnopohlavní páry a usnadnila získávání německého občanství.

Na prahu svého druhého funkčního období se Schröder musel potýkat se zhoršujícími se vyhlídkami německého hospodářství, a především jeho pracovního trhu. Neváhal proto prosadit poměrně zásadní a neoliberální reformy, čímž se začal vzdalovat většinovému

[22] Tamtéž.
[23] JEFFERY, Charlie – HANDL, Vladimír. *Germany and Europe after Kohl: Between Social Democracy and Normalisation*. Birmingham: Institute for German Studies – University of Birmingham, 1999.
[24] JEFFERY, Charlie – HANDL, Vladimír. Blair, Schröder a třetí cesta. *Mezinárodní politika*, 1999, roč. 23, č. 9, s. 15–17.

názoru ve své vlastní straně. Tyto reformy nazvané Agenda 2010 byly zároveň prudce nepopulární u voličů SPD, neboť obsahovaly omezení podpory ve stále zvětšující se nezaměstnanosti, omezení státem hrazené zdravotní péče nebo snížení důchodů. Na druhou stranu Schröder svými reformami snížil daně a zrušil poplatky z kapitálových výnosů, čímž Německo otevřel zahraničním investorům.[25]

Na jaře 2004 byl donucen po neutichající kritice z řad svých spolustraníků opustit křeslo stranického šéfa. Po porážce v zemských volbách v Severním Porýní-Vestfálsku na začátku roku 2005 požádal Schröder Spolkový sněm o vyslovení nedůvěry se záměrem vypsat předčasné volby. V následných květnových volbách pak SPD jen těsně podlehla CDU/CSU. Schröder už nebyl schopen složit vládu, která by držela většinu v parlamentu, zároveň se odmítl spokojit s rolí druhého v pořadí, takže přenechal kancléřské křeslo Angele Merkelové a stáhl se úplně z politického života.[26]

1.3 Srovnání Blaira a Schrödera

Blair se Schröderem byli oba zástupci moderních levicových politiků. Sbližovala je zejména podobnost založená na ideologických základech politiky třetí cesty. Společný měli způsob, kterým se dostali do čela svých stran či v případě Schrödera do čela kandidátky (do vedení SPD se dostal až v roli kancléře po rezignaci Lafontaina). Oba ještě před jejich velkými vítězstvími ve všeobecných volbách zaznamenali menší vítězství v lokálních nebo regionálních volbách.[27] Oba se dostali k moci po dlouhé vládě tradičních pravicových stran. V Británii skoro dvacet v kuse vládla konzervativní strana v čele s Margaret Thatcherovou a později Johnem Majorem, v Německu byla situace podobná, neboť dlouhých 16 let roli německého kancléře plnil Helmut Kohl za pravicovou křesťanskodemokratickou unii.[28] Spojovala je teda aura změny, kterou nabídli voličům na konci 20. století.

Rozdíl nacházím zejména v postavení obou politiků ve svých stranách. Blair do čela labouristické strany vstoupil v roce 1994 a prakticky okamžitě uvedl „novou“ labouristickou agendu. Strana ideologicky přijala a implementovala neoliberální agendu, kterou razila vláda konzervativní strany. Paralelně reorganizovala vnitřní strukturu strany,

[25] ANDA, Béla – KLEINE, Rolf. *Gerhard Schröder. Eine Biographie*. Berlin: Ullstein, 2002.
[26] Tamtéž.
[27] GREEN, Simon. The 1998 German Bundestag election: The End of an Era. *Parliamentary Affairs Apr*, 1999, roč. 2, č. 52, s. 306–320.
[28] CONRADT, David P. – KLEINFELD, Gerald R. – SØE, Christian [eds.]. *Power Shift in Germany: The 1998 Election and the End of the Kohl Era*. Oxford: Berghahn Books, 2000.

když zrušila zastaralý článek IV. osnov (znárodnění klíčového průmyslu Velké Británie). Vítězstvím ve všeobecných roku 1997 Blair potvrdil, že tento kurz proměny strany je voličům sympatický.[29] Myšlenka modernizace labouristické strany se odrazila i v pozitivním přistupu k Evropské unii, kde se Blair snažil vybudovat silnou pozici. K tomu mu napomohly právě dobré vztahy s německým kancléřem.

Na druhé straně se Schröder do vedení strany SPD dostal až po rezignaci svého ideového rivala ve straně Oskara Lafontaina v roce 1999. Do té doby se dělil právě s Lafontainem o vedení SPD. Schröderovi se tak nenabízela reálná možnost SPD reformovat, ve straně měl i po odchodu Lafontaina silné ideové odpůrce, kteří necítili potřebu reformace. Neměl tak možnost změnit organizační strukturu, aby marginalizoval ideové odpůrce ve straně, což se naopak Blairovi podařilo.[30]

Na rozdíl od Blaira, který voličům nabízel reálnou příležitost změny, Schröder volby vyhrál jen s příslibem modernizace, kterou neměl možnost ve volebním období splnit. Proti němu stály neshody uvnitř vlastní strany a několik dalších faktorů, které blíže rozebírám v 3. kapitole. Německo, na rozdíl od Británie, mělo svou pozici v EU již vybudovanou, jeho místo bylo jasně v srdci EU.[31]

Společný manifest, který poukazoval na možnost modernizovat levicové strany[32], měl tak výrazně odlišný dopad na obě strany. Zatímco v labouristické straně po letech vnitřních reforem nepřinášel nic výrazně nového, v tradiční SPD způsobil velký rozruch a značný odpor tradičního křídla strany.

[29] JEFFERY, Charlie – HANDL, Vladimír. Blair, Schröder a třetí cesta. *Mezinárodní politika*, 1999, roč. 23, č. 9, s. 15–17.
[30] Tamtéž.
[31] Tamtéž.
[32] BLAIR, Tony – SCHÖDER, Gerhard. *Europe: The Third Way/Die Neue Mitte* [online]. [cit. 1. 7. 2002]. Dostupné z: https://library.fes.de/pdf-files/bueros/suedafrika/02828.pdf.

2 Německo-britské vztahy

2.1 Začátek 90. let 20. století

Vztahy mezi Velkou Británií a Německem nebyly nikdy jednoduché a především v 90. letech procházely sinusoidou. Začátek 90. let byl pro německo-britské vztahy obrozením, neboť na poli ministerského předsedy Spojeného království došlo ke změně. Margaret Thatcherová po dlouhých 11 letech přenechala post svému stranickému kolegovi Johnu Majorovi. Thatcherová za dobu své vlády byla jedním z historicky nejméně populárních ministerských předsedů – prakticky celé období nepřesáhla 50 % hranici důvěry. Její nepopularita se projevovala také v mezinárodních vztazích, a to zejména ve vztahu k Německu.[33] Vzájemný vztah byl poznamenám především faktem, že Thatcherová dle německého kancléře Helmuta Kohla nikdy nepodporovala sjednocení Východního a Západního Německa a se svým německým protějškem neměla dobré vztahy ani po lidské stránce.[34]

Kohl s Thatcherovou se neshodli ani na pojetí kapitalismu, zatímco Thatcherová razila manchesterský liberalismus, který je založen na ekonomické soutěži, kde spolu subjekty soupeří a odstraňují své oponenty z cesty, Kohl razil cestu spolupráce mezi pracovníky, odbory a zaměstnavateli, kteří byli německým sociálním státem chráněni před náhlými změnami na finančním trhu, což bylo k nelibosti britské premiérky implementováno do evropské legislativy. Tyto rozdíly se promítly do hlavních tří bodů politiky Thatcherové: bitva o vrácení britského vkladu do evropského hospodářského společenství, odpor vůči myšlence odložit zavedení nových jaderných raket, zásadní neshody Thatcherové s Kohlem o sjednocení Německa a postupu evropské integrace.[35]

Světlým bodem německo-britských vztahů v průběhu 90. let mohl být jejich pohled na klimatickou změnu, velkou roli při boji za záchranu klimatu hrál Kjótský protokol, v němž se průmyslové země zavázaly snížit emise skleníkových plynů o 5,2 %.[36] Již v roce 1989 Thatcherová upozornila na nutnost bojovat se zvyšujícím se množstvím

[33] BULMER, Simon – JEFFREY, Charlie – PATTERSON, William E. *Germany's European Diplomacy: Shaping The Regional Milieu*. Manchester: Manchester University Press, 2000, s. 65.
[34] Tamtéž.
[35] WATSON, Alan. Europe's Odd Couple. In: *Prospectmagazine* [online]. 20. 7. 1996 [cit. 20. 7. 2020]. Dostupné z: https://www.prospectmagazine.co.uk/magazine/europesoddcouple-germany-britain-thatcher-kohl-conflict.
[36] SVÍTIL, Radek. Co přináší Kjótský protokol. In: *Ekolist* [online]. 15. 2. 2005 [cit. 30. 7. 2020]. Dostupné z: https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/co-prinasi-kjotsky-protokol.

skleníkových plynů v atmosféře.[37] Kjótský protokol mezi lety 1998 a 1999 podepsalo 84 zemí včetně Británie a Německa.

Po odchodu Thatcherové nastala v německo-britských vztazích proměna, do čela Velké Británie se postavil John Major, který již v minulosti působil jako ministr financí a měl velkou zásluhu na přistoupení Velké Británie k evropskému mechanismu směnných kurzů, což například právě německý kancléř kvitoval. Major krátce po svém uvedení do premiérského křesla v roce 1991 v Bonnu prohlásil, že místo Británie je v srdci Evropy. Major byl mnohem mladší než jeho předchůdkyně a nesdílel její euroskeptické názory a evropské integraci byl více nakloněn. Logickým partnerem ve snaze více se zapojit do dění v Evropském společenství byl německý kancléř Helmut Kohl. Velkou roli v utváření pozitivních vztahů s Německem hrál Ludger Eling, zástupce nadace Konráda Adenauera v Londýně.[38] Právě na jeho popud přijel v květnu roku 1991 Helmut Kohl do Edinburghu, kde prohlásil, že díku Johnu Majorovi „se na Evropu usmála štěstěna“[39].

V roce 1992 se německo-britské vztahy znovu radikálně proměnily. V tomto roce se britský parlament zasadil o přeložení třetího čtení Maastrichtské smlouvy na pozdější termín, a tak bylo k nevoli německé strany zásadně posunuto její schválení. O posunutí data hlasování se velkou měrou zasadila bývalá premiérka Spojeného království Margaret Thatcherová. Dalším faktorem při zhoršování vzájemných vztahů bylo britské vystoupení z ERM v roce 1992. Jednou z hlavních příčin, která způsobila vystoupení Británie z ERM, byla britskými experty označena negativní role německé Spolkové banky, což německá strana považovala za urážku. Tyto okolnosti zamezily pokračování slibně se vyvíjejícího vztahu mezi Majorem a Kohlem.[40]

Za působení Johna Majora v úřadě ministerského předsedy se vztahy s Německem výrazně nezlepšily. Přestože skupina euroskeptiků v britském parlamentu nebyla početná, měla až překvapivě signifikantní vliv na uvažování Johna Majora o evropských záležitostech. Británie byla stále viděna jako země, která ochraňuje vlastní suverenitu,

[37] A Brief History Of Climate Change. In: *BBC* [online]. 20. 8. 2013 [cit. 30. 7. 2020]. Dostupné z: https://www.bbc.com/news/science-environment-15874560.

[38] BULMER, Simon – JEFFREY, Charlie – PATTERSON, William E. *Germany's European Diplomacy: Shaping The Regional Milieu*. Manchester: Manchester University Press., 2000, s. 65.

[39] KOHL, Helmuth. *Our Future in Europe*. Edinburg: University of Edinburgh, 1991.

[40] BULMER, Simon – JEFFREY, Charlie – PATTERSON, William E. *Germany's European Diplomacy: Shaping The Regional Milieu*. Manchester: Manchester University Press., 2000, s. 65.

zatímco Německo jako „europeista“ ochraňující zájmy evropské integrace.[41]
Německo vždy inklinovalo k uzavírání déletrvajících partnerství, které byly založené na dlouhodobějších společných cílech a zájmech. Vyhledávalo taková přátelství, která tyto cíle dokázala naplnit i přes nepřízeň veřejnosti. Tato kritéria Majorova administrativa v Kohlových očích nesplňovala a ani nebyla schopna splnit. Vše se změnilo v roce 1997, kdy do premiérského křesla nastoupil mladý Tony Blair.

2.2 Blair a Německo

Blairova administrativa měla k Německu na rozdíl od svých předchůdců z konzervativní strany výrazně odlišný přístup. Na Blaira v mnoha ohledech zapůsobila německá ekonomika a její rysy, proto se chtěl vyhnout chybám minulých vlád, kterým se nepovedlo vybudovat pozitivní vztah s německou stranou. Tony Blair rychle navázal pozitivní vztah s německým kancléřem Helmutem Kohlem a ukázal svou ochotu spolupracovat s nejdůležitějšími hráči na poli evropské integrace. Vláda New Labour se nechtěla jen vyhnout izolaci v rámci Evropského společenství, ale chtěla se stát významným státem s vlivem srovnatelným s Francií nebo právě s Německem.[42]
Příležitost stát se důležitým členem Evropského společenství pro Británii přišla v roce 1998, v Německu po dlouhých letech vládnutí Křesťanskodemokratické unie přišla změna v podobě nástupu Sociálnědemokratické strany v čele Gerhardem Schröderem k moci. Blair viděl v této změně příležitost navázat nové, silnější přátelství s Německem, a tím se stát vyrovnaným partnerem i Francii.[43] Blairova myšlenka navazování bližších vztahů byla podpořena faktem, že k sobě labouristická strana a SPD měly ideologicky velice blízko a Blair viděl šanci vytvořit silný levicový tandem podpořený ostatními zeměmi s levicovou vládou, neboť na konci 90. let byly levicové strany na vzrůstu prakticky v celé Evropě.[44]
Ačkoliv za klíčové partnery byla považována jak Francie, tak Německo, Blair pracoval s domněnkou, že právě nový německý kancléř Schröder bude hlavním hybatelem v rámci mezinárodních vztahů a bude zároveň sloužit jako *demandeur* (v mezinárodních vztazích je demandeur strana, která se snaží zabránit nedodržování mezinárodních

[41] Tamtéž, s. 66.
[42] JEFFERY, Charlie – HANDL, Vladimír. *Germany and Europe after Kohl: Between Social Democracy and Normalisation*. Birmingham: Institute for German Studies – University of Birmingham, 1999.
[43] RODER, Knut. *Social Democracy and Labour Market Policy: Developments in Britain and Germany*. London: Routledge, 2003, s. 187.
[44] Tamtéž.

závazků, zákonů a pravidel a reagovat něj) z hlediska prosazování nových společných iniciativ a bude Británii brát jako strategického spojence. Vláda New Labour stála tedy před úkolem analyzovat zájmy společné s jejich německým protějškem.[45]

Přestože ochota docílit pozitivního vztahu s Německem na mezinárodním poli byla velká, pozice Británie nebyla jednoduchá. Preference Německa na konci 90. let stály jinde. Státy Evropské unie se připravovaly na schválení třetí fáze Evropské měnové unie (EMU), při které byla ustanovena Evropská centrální banka a euro bylo zavedeno v prvních 11 zemích (Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko a Španělsko), Velká Británie jednotnou měnu nepřijala v rámci protokolů přičleněných ke Smlouvě o Evropském společenství, které jim tuto možnost poskytují.[46] Jednání se jich tedy tolik netýkala. Pro Velkou Británii zároveň představoval velký problém tandem Německa s Francií. Za této situace hráli pro Británii nepříznivou roli Oskar Lafontaine a Joschka Fischer, kteří byli velkými zastánci francouzsko-německého přátelství a v rámci vlády pod taktovkou SPD stáli jako opozice proti kancléři Schröderovi, jenž byl velkým zastáncem nově se rozvíjejícího vztahu s Británií. Tato skutečnost se změnila až po odchodu Lafontaina z SPD v roce 1999. Schröderovi tedy již nic nebránilo potvrzení ideové blízkosti s jeho protějškem Blairem.[47]

2.3 Politika třetí cesty.

Tato kapitola má za cíl čtenáři představit politiku třetí cesty v teoretické rovině, aby dokázal pochopit, jaké myšlenky třetí cesta představovala a jakých cílů chtěli v návaznosti na třetí cestu Blair se Schröderem dosáhnout ve svém manifestu. Třetí cesta byla ve vztahu Schrödera s Blairem důležitá, neboť oba muže ideologicky spojovala. Oba inklinovali k modernizaci levicové politiky, aby byla atraktivnější pro voliče. Třetí cesta nabízí alternativu mezi striktní pravicovou a levicovou politikou. Oba politici se přijetím politiky třetí cesty posunuli na politickém spektru spíše do středolevé pozice. Fakticky je politika třetí cesty spojila

[45] Tamtéž.
[46] Hospodářská a měnová unie. In: *Evropská centrální banka – Eurosystém* [online]. [cit. 15. 7. 2020]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.cs.html.
[47] SCHWEIGER, Christian. Towards Convergence? New Labour's. Third Way And The Spd's Agenda 2010. *Comparative Perspective – Sozialer Fortschritz*. 2010, roč. 9, č. 59, s. 244–255.

2.3.1 Teoretický základ

Třetí cesta je v politice označení pro snahu nalézt alternativu mezi historicky nejdominantnějšími sférami na politickém spektru, tedy mezi levicovým a pravicovým křídlem. Historicky tento termín odkazuje na mnoho variant vládnutí – od severského typu sociální demokracie až po italský fašismus. Model, který popisuji v bakalářské práci, byl představen a popsán britským sociologem Anthonym Giddensem na konci 20. století. Giddens termín třetí cesta použil k popsání alternativy neoliberalismu a socialismus v době globalizace.[48]

Třetí cesta byla nejvíce spojována s vládou New Labour Tonyho Blaira na přelomu tisíciletí. Dále také s administrativou prezidenta Billa Clintona v USA a vládnutím Gerharda Schrödera v Německu. Svou roli hrála i ve Švédsku za vládnutí premiéra Görana Perssona, v Nizozemí během administrativy Wima Koka nebo za vlády Felipe Gonzálese ve Španělsku.[49]

Giddens v knize *Třetí cesta: obnova sociální demokracie* pojem třetí cesta jednoznačně odlišuje jak od pravicového neoliberalismu, ke kterému je tato politika často negativně přirovnána jejími odpůrci, tak tradiční levicové koncepce sociální demokracie. Potřeba pro takový směr nepřišel z ničeho nic. Většina vlád, které zastávaly politiku třetí cesty, se dostal k moci až v 90. letech po určitém úseku panování tradičních pravicových stran, tak jak tomu bylo například v Británii po dlouhotrvající administrativě konzervativní strany nebo v Německu po vládě Helmutha Kohla a jeho křesťanskodemokratické unie. Většina voličů, jejichž hlasy přešly v 90. letech k levicovým stranám, byla zklamána vládnutím pravicových stran, neboť se pravicové vlády často nedokázaly vypořádat se zvyšující nezaměstnaností a neprosperující ekonomií.[50]

Poznatky z knihy Anthonyho Giddense lze shrnout do následujících bodů:

1. Zrealizování zdánlivě paradoxní ideje radikálního středu a myšlenky, že modernizace středolevé vlády může přinést radikální podporu současně z levé i pravé strany politického spektra.

[48] HAY, Colin. Third Way. In: *Encyclopædia Britannica* [online]. 16. 11. 2018 [cit. 30. 7. 2020]. Dostupné z: https://www.britannica.com/topic/third-way.
[49] WHYMAN, Philip. *Third Way Economics: Theory And Evaluation*. New York: Palgrave Macmillan, 2006.
[50] GIDDENS, Anthony. *The Third Way: The Renewal Of Social Democracy*. Cambridge: Cambridge Polity Press, 2005.

2. Důraz na „nový demokratický stát“ a usilování o otevřenější koncepci mezinárodní politiky založené na dialogu (a, což se později ukázalo jako naivní, usilování o vznik „států bez nepřátel“). Snaha o zvýšení ekologického povědomí a na domácí půdě směřování k mnohem transparentnější, přímější a otevřenější formě participativní vlády, která posiluje postavení občanů.
3. Důraz na aktivnější a více angažovanou občanskou společnost, která nese vyšší míru odpovědnosti za svou vlastní správu, a to skrze navýšení počtu občanských hnutí a skrze rozšíření úloh neziskových a dobrovolnických organizací.
4. Podpora „demokratické rodiny“ skrze veřejnou politiku a důraz na podporu spolurodičovství, genderové rovnosti a celoživotní rodičovské odpovědnosti.
5. Důraz na „nové smíšené hospodářství“ a přijetí potřeby partnerství veřejného a soukromého sektoru, iniciativ v oblasti soukromého financování a motivace poskytovat pro uživatele přívětivější veřejné služby.
6. Zasazení se o princip „rovnosti jako inkluze“ a kladení mnohem většího důrazu na poskytování vhodných příležitostí občanům, aby se mohli rozvíjet (například investováním do vlastního lidského kapitálu), spíše než usilování o rovnost výsledků.
7. Prosazování principu, že práva jdou ruku v ruce s povinnostmi.
8. Používání veřejných zdrojů k budování národní zásoby lidského kapitálu, což přispěje ke konkurenceschopnosti a dobrým ekonomickým výsledkům.
9. Důraz na rozvoj skutečně „kosmopolitního národa“ oslavujícího kulturní rozmanitost a pluralismus.
10. Rozšiřování kosmopolitních hodnot na mezinárodní úrovni pomocí demokratizace institucí globální správy.[51]

Poznatky Anthonyho Giddense inspirovaly ministerské předsedy Blaira se Schröderem k vydání společného manifestu s názvem *Cesta vpřed pro sociální demokraty,* který výrazně ovlivnil budoucí směřování sociálních demokratů v Evropě. Samotný manifest bude rozebírán v dalších kapitolách.

[51] Tamtéž.

3 Blair – Schröder: od partnerství k rivalitě

V této kapitole budu zkoumat jakým způsobem probíhalo sbližování Blaira se Schröderem, poukážu na hlavní moment, kterým své ideové přátelství potvrdili před ostatními evropskými politiky. Začnu rozebírat počínající problémy a názorové neshody mezi britským ministerským předsedou a německým kancléřem. Podrobněji rozeberu válku v Iráku, kterou představím jako hlavní příčinu konce slibně rozvíjející se spolupráce

V první podkapitole s názvem vztahy Blaira se Schröderem na evropském poli se budu věnovat společnému manifestu Blaira se Schröderem, kde poukáži na míru přijetí manifestu v Německu a Británii a jakou měl odezvu mezi dalšími levicovými stranami v Evropě.

V další podkapitole rozebírám rozdíl v implementaci reforem v Německu a Velké Británii, ke kterým se Schröder s Blairem nepřímo zavázali při vydání společného manifestu.

V poslední kapitole se podrobněji věnuji válce v Iráku, která zasadila zásadní názorový klín mezi přední představitele evropské politiky.

3.1 Vztahy Blaira a Schrödera na evropském poli

K důležitému kroku v německo-britských vztazích došlo 8. června 1999. Tony Blair a Gerhard Schröder vydali společný manifest nazvaný „Cesta vpřed pro Evropské sociální demokraty“ (The Way Ahead for Europe’s Social Democrats). Tento manifest měl představoval vizi k modernizaci evropských sociálních demokratů a byl výsledkem dlouhotrvajících rozhovorů mezi Schröderem, Blairem a jejich dvěma poradci, – Peterem Mendelsonem na britské straně a Bodem Hombachem na straně německé.[52]

Manifest zdůrazňoval některé více či méně tradiční hodnoty sociální demokracie, jako je sociální spravedlnost, poctivost, svoboda, rovnost příležitostí, solidarita a zodpovědnost za druhé. Dle dokumentu bylo nutné podporovat „individuální dosahování úspěchu, obchodního ducha a smysl pro komunitu[53]“. Manifest jednoznačně podporoval tržní hospodářství jako nejlepší možný prostředek k dosažení takových cílů a odmítal zastaralý ekonomický intervencionismus, prosazovaný „starými“ levicovými vládami, jenž dle Blaira se Schröderem nebyl vhodný při prosazování stanovených cílů v moderní

[52] Tamtéž.

[53] BLAIR, Tony – SCHÖDER, Gerhard. *Europe: The Third Way/Die Neue Mitte* [online]. [cit. 1. 7. 2002]. Dostupné z: https://library.fes.de/pdf-files/bueros/suedafrika/02828.pdf.

společnosti.[54]

Přestože v německém kontextu byl tento manifest vnímán jako pokus Schrödera vložit do strany SPD vlastní otisk, kterým by nastavil odlišný kurz směřování sociálních demokratů v Německu[55], byl manifest spíše programovým prohlášením pro všechny levicové strany (zejména pro středolevicové) na starém kontinentu. V manifestu je přímo řečeno, že „výzva, před kterou stojíme, je definice a implementace nové politiky sociálních stran v Evropě[56]“, dále je v manifestu také uvedeno, že jeho hlavním cílem je „dát impuls k modernizaci a nechat politiku třetí cesty a nového středu být novou nadějí pro Evropu“[57].

Důležitou otázkou zůstává, jak velký mělo vydání manifestu vliv na levicové strany Evropské unie. Zatímco někde měl tento manifest vyloženě pozitivní účinek, jako například ve Švédsku nebo Rakousku, na jednom konkrétním případě můžeme dokumentovat neúspěch politiky třetí cesty. Negativní ohlasy na manifest byly zejména ve Francii, kde na konci milénia vládl Lionel Jospin za Socialistickou stranu. Jospin byl zastáncem tradiční levicové politiky a zastával názor, že „sinatrovská“ Francie (I do it my way) bude pokračovat v nastoleném diskurzu.[58]

Negativní ohlasy na prohlášení se neozývaly jen ze zahraniční, ale i přímo z vnitra SPD. Hlavním kritikem byl především Oskar Lafontaine, jenž však roku 1999 odešel ze strany i z postu ministra financí, který zastával ve Schröderově vládě. Mezi další kritiky manifestu se řadil veterán z řad sociálních demokratů Rudolf Dreßler, který kritizoval hlavně skutečnost, že manifest absolutně ignoruje jakákoliv pozitiva působení SPD v minulosti. Mnozí němečtí odborníci se domnívali, že manifest byl spíše mířen na britské prostředí než na odlišně strukturované Německo, které pro požadavky nastavené v manifestu nemělo podmínky ani potřebu. Obavy vyvolal fakt, že text obsahově přehlíží, nebo dokonce zavrhuje ideologické dědictví SPD.[59]

Nejednotná byla při posuzování textu i Strana zelených – koaliční partner SPD. Část liberálnějších členů manifest vítala, levicové křídlo manifest spíše zavrhovalo. Text se

[54] Tamtéž.
[55] JEFFERY, Charlie – HANDL, Vladimír. *Germany and Europe after Kohl: Between Social Democracy and Normalisation*. Birmingham: Institute for German Studies – University of Birmingham, 1999.
[56] BLAIR, Tony – SCHÖDER, Gerhard. *Europe: The Third Way/Die Neue Mitte* [online]. [cit. 1. 7. 2002]. Dostupné z: https://library.fes.de/pdf-files/bueros/suedafrika/02828.pdf.
[57] Tamtéž.
[58] JEFFERY, Charlie – HANDL, Vladimír. *Germany and Europe after Kohl: Between Social Democracy and Normalisation*. Birmingham: Institute for German Studies – University of Birmingham, 1999.
[59] RODER, Knut. *Social Democracy and Labour Market Policy: Developments in Britain and Germany*. London: Routledge, 2003, s. 188.

v Německu naopak dočkal vřelé podpory v soukromém sektoru a Spolkové bance.

Na rozdíl od Německa, kde se text těšil velké pozornosti médií, politických aktérů i komentátorů, v Británii neměl téměř žádnou mediální odezvu a diskuse, která následovala po jeho vydání, byla jen povrchová. Důvodem této nevýrazné reakce mohl být především fakt, že pro britské politiky myšlenky vyřčené v textu nebyly nic nového a radikálního, byly to myšlenky, kterými se Blair prezentoval již v předvolební kampani a které razil několik předchozích letech. To ho stavělo do velice odlišné pozice od Schrödera, který myšlenkami textu vzbudil výraznou kontroverzi především mezi straníky SPD.[60]

Od roku 1999, po vydání společného manifestu, se zdálo, že tandem Blair – Schröder se stane rozhodujícím faktorem při přetváření Evropské unie. Britská vláda, která měla po dlouhých letech ambice se aktivně zapojit do dění na evropské půdě, dávala příslib kooperace s dvěma nejsilnějšími státy – Německem a Francií. Dostát těmto nemalým očekáváním pro Blairovu administrativu nebylo snadné. Jeho blízké spojenectví s německým kancléřem negativně ovlivňovalo vztah s Francií. Blair se Schröderem na konci tisíciletí veřejně odmítli styl vedení Evropské unie za francouzského předsednictví Rady EU. Na summitu v Nice Schröder kritizoval francouzského prezidenta Chiraca a poukázal na neschopnost Francie dosáhnout očekávané institucionální reformy, která měla předcházet dalšímu rozšiřování EU. Tento krok byl britským premiérem Blairem na poli EU podporován.[61] Tato menší názorová roztržka potvrdila zhoršující se vztah dříve neohrozitelného přátelství Francie s Německem a sbližování politik dvou levicových předsedů vlád Německa a Británie.

Schröder byl hlavním řečníkem na konferenci labouristické strany v Brightonu roku 2001, kde hovořil o důležitosti vedoucí role Velké Británie v rámci EU. V říjnu stejného roku na oplátku Blair promluvil na konferenci sociální strany v německém Norimberku. Jeho projev zdůraznil bezprecedentní blízkosti společní zájmů, což považoval za výborný základ spolupráce při utváření budoucí agendy pro fungování EU. [62]Na konferenci SPD pronesl: „Vítám debatu o budoucnosti Evropy, při jejímž iniciování jsme s Gerhardem v Nice hráli velkou roli… Británie pod vedením administrativy New Labour chce být silným partnerem Německu a dalším při následujícím rozvoji Evropské unie. Tohle je náš

[60] Tamtéž.

[61] SCHWEIGER, Christian. *Exploring The Eu's Legitimacy Crisis: The Dark Heart Of Europe*. Northampton: Edward Elgar Publishing, 2016, s. 97.

[62] Tamtéž.

skutečný osud [vlastní překlad MŠ].“[63]

3.2 Domácí politika – rozdíly v aplikování politiky třetí cesty

Jako jeden z problémů vzájemného vztahu, který mohl způsobit rozkol mezi Tony Blairem a Gerhardem Schröderem, jsem stanovil strukturální odlišnosti. Domnívám se, že ty vyvstaly krátce po vydání manifestu. Oba muži se vydáním textu, který měl udávat směřování středolevicových stran v Evropě, nepřímo zavázali k implementování těchto kroků ve vlastních zemích. Rád bych tedy porovnal, nakolik úspěšně fáze zavedení reforem v obou zemích proběhla.

Schröder stál po vydání manifestu před jasným úkolem – implementovat změny a reformovat Německo tak, jak sliboval při volební kampani roku 1998. Schröder byl z počátku brzděn ministrem financí Lafontainem při prosazování konkrétních zákonů. Po Lafontainově rezignaci se mohlo zdát, že má německý kancléř dveře otevřené k prosazování svých reforem. Schröderovy touhy po reformách čelily největší překážce v podobě strukturálních omezení německého systému vlády, který je charakterizován slabou exekutivou spojenou s množstvím objektů, které drží možnost vetovat návrhy zákonů, a to na federální, regionální i lokální úrovni. Peter Katzenstein, profesor mezinárodních vztahů na Cornellově univerzitě, uvedl, že toto institucionální nastavení by se dalo charakterizovat jako polo-suverénní, a tak tento fakt zásadně ztěžuje jakékoliv pokusy o rychlou a radikální změnu.[64] Tento německý systém federální vládu neustále nutí ke kompromisům s hráči držícími veto (koaliční partneři, Spolková rada, federální ústavní soud). Velké strany jsou tak často nuceny vstoupit do neformální velké koalice, aby se vyhnuly patovým situacím. Prosazování programu pro SPD bylo tedy ztíženo koalicí se Stranou zelených. Tento problém začal být znatelnější v prostředí sjednoceného Německa, které je charakteristické větší diverzitou politických témat a poklesem volební podpory pro větší strany.[65]

Schröder se problém na domácí sféře pokusil vyřešit založením odborných komisí, které měly posloužit k oslabení politické opozice, které zásadně ztěžovaly implementování

[63] SELDON, Anthony. *Blair*. Londýn: The Free Press, 2005, s. 589.
[64] KATZENSTEIN, Peter. Policy and Politics in West Germany: The Growth of a Semisovereign State. Philadelphia: Temple Univ. Press, 1987.
[65] SCHWEIGER, Christian. Towards Convergence? New Labour's. Third Way And The Spd's Agenda 2010. *Comparative Perspective – Sozialer Fortschritz*. 2010, roč. 9, č. 59, s. 244–255.

navrhovaných reforem. Nově založené komise měly pomoci usnadnění byrokratického procesu. První fází tohoto pokusu bylo ustanovení *Bündnis für Arbeit* (Aliance pro práci), která měla sloužit jako prostředek k dosahování kompromisů mezi zainteresovanými stranami. Účelem bylo sjednotit pracovníky, odborové organizace a vládní orgány k jednáním „u kulatého stolu". Aliance pro práci byla kancléřův pokus o oslabení tradicionalistického křídla v řadách vlastní SPD a o efektivní jednání s opozicí s odlišnými zájmy. Konečný neúspěch tohoto projektu vyprodukovat jakékoliv pozitivní výsledky a návrhy ke strukturálním reformám vytvořil dojem, že Schröder není příliš silným reformátorem, který by dokázal prosadit zásadní změny slibované v předvolební kampani.[66]

Situace pro Blaira a vládu New Labour byla zásadně odlišná, protože je na rozdíl od německého kancléře nebrzdila silná opozice ve vlastní straně ani složitý občanský řád. Britská vláda v rukou držela rozhodující výkonnou moc spojenou se skutečností, že politika labouristické strany jim vynesla silný mandát v parlamentu, tudíž nebyli nijak omezováni koaličními partnery a měli v rukou takřka neomezenou moc. Omezené množství subjektů, které by mohly reformní snahy kdykoliv vetovat, vládě New Labour přinesly možnost rychle a efektivně prosazovat konkrétní reformy. Krátce po vítězných volbách roku 1997 mohly přijít první změny. Blairova administrativa až nezvykle svižně prosadila změny daňového systému a pozměnila systém rozdělování dávek. Tyto změny mířily k implementování principu „blahobyt pracujícím" (Welfare to Work), který mířil k řešení nezaměstnanosti v zemi. Jeho cílem bylo dosáhnout 100% zaměstnanosti tím, že nezaměstnané nutil vybrat si mezi vstupem do práce a nastoupením na vzdělávací kurzy, které měly těmto lidem nabídnout lepší výchozí pozici na trhu práce. Program „blahobyt pracujícím" byl založen na předpokladu, že lidé často mění zaměstnání a již není běžné zůstávat v jedné práci celý život.[67] Blair ve svém projevu v roce 1996 prohlásil, že „vláda hraje zásadní roli při zajišťování prosperity jedinců [vlastní překlad MŠ]."[68] Tento předpoklad stojí na třech pilířích: vládou financovaných programech podporujících zaměstnanost, daňovém systému, který podporuje pracovní trh s pobídkami k práci, a investicích do dovedností a přípravy budoucích zaměstnanců.[69]

---

[66] Tamtéž.

[67] Tamtéž.

[68] BLAIR, Tony. *New Britain: My Vision of a Young Country*. London: Fourth Estate, 1996.

[69] Vláda New Labour od roku 1997 implementovala řadu reforem, které měly snížit nezaměstnanost. Zavedla především povinný program „New Deal", který měl pomoci všem déle než šest měsíců nezaměstnaným ve věku 18–24 let. Podobný program sloužil i pro skupinu starších 25 let, kteří byli

V druhém volebním období Blairovy administrativy byl program New Deal nahrazen důležitou daňovou reformou, která byla navrhnuta tak, aby upřednostňovala zaměstnané, konkrétně rodiny s dětmi. Této reformě předcházelo zavedení slevy na dani pro nízkopříjmovou sféru obyvatelstva, nejvíce z této slevy těžily pracující nízkopříjmové rodiny s dětmi a postižení. Za vlády New Labour také vzrostla minimální mzda a byl zaveden spořicí fond pro nově narozené děti ve výši 250 liber.[70]

Rozdíly mezi Blairem a Schröderem v implementaci reforem jsou zřejmé. Schröder měl situaci značně ztíženou systémem vlády, byrokracií a koaličními partnery, zatímco Blair se s takovými potížemi nesetkával. Nicméně právě tyto strukturální rozdíly obou zemí mohly být počátkem zhoršujících se vzájemných vztahů. Faktem je, že Schröder od svého zvolení a vydání manifestu myšlenky textu opustil a navázal na ně až při kampani za své znovuzvolení v roce 2002.[71]

Na německé straně se situace začala měnit až v roce 2002. V době, kdy nezaměstnanost dosahovala až čtyř milionů, byl Schröder nucen sáhnout k drastickým reformám. Zemi čekaly další všeobecné volby a znovuzvolení tehdejšího kancléře Schrödera bylo nejisté, tomu se ale povedlo z upozadit odbory a sdružení zaměstnavatelů tak, aby ho nemohli ohrozit jejich právem veta. Ustanovil nové vládní komise, které mu usnadňovaly implementování reforem. [72]V únoru 2002 byl úkolem na vypracování návrhu na reformu trhu práce pověřen Peter Hartz, tehdejší vedoucí HR oddělení automobilky Volkswagen. Dále byl návrhem možné reformy sociálního systému včetně zdravotnictví a důchodů pověřen profesor ekonomie Bert Rürup. Oba poradci svá zjištění prezentovali ještě před volbami roku 2002, což Schröderovi umožnilo přijmout náležitou strategii. Do voleb šel s heslem „inovace a sociální spravedlnost“. Před volbami oznámil, že na základě doporučení obou oborníků ihned po svém případném znovuzvolení zavede ambiciózní

---

bez práce déle než 18 měsíců. Dobrovolné programy naopak sloužily těm, kteří byli nezaměstnáni dlouhodobě, svobodným rodičům a lidem s postižením, kteří již dávky v nějaké formě pobírali. Koncem roku 2000 byly zavedeny programy pro starší 50 let a kohokoliv, kdo žil s osobou nezaměstnanou. Povinné programy spočívaly v tom, že každý, kdo se na úřad práce nahlásil jako nezaměstnaný, měl povinnost docházet na individuální schůzky s odborným poradcem za účelem nalezení nového zaměstnaní nebo představení dalších možností, jako byly například dvanáctiměsíční přeškolovací kurzy. Nezaměstnaní mohli také přijmout 6 měsíců dotovaného zaměstnání nebo práci v dobrovolnictví. – Labour Party. *New Labour – because Britain deserves better. General election manifesto* [online]. Dostupné z: https://www.fes.de/fulltext/ialhi/90057/90057toc.htm.

[70] Labour Party. *New Labour – because Britain deserves better. General election manifesto* [online]. Dostupné z: https://www.fes.de/fulltext/ialhi/90057/90057toc.htm.

[71] BULMER, Simon – JEFFREY, Charlie – PATTERSON, William E. *Germany's European Diplomacy: Shaping The Regional Milieu*. Manchester: Manchester University Press, 2000, s. 65.

[72] SCHWEIGER, Christian. Towards Convergence? New Labour's. Third Way And The Spd's Agenda 2010. *Comparative Perspective – Sozialer Fortschritz*. 2010, roč. 9, č. 59, s. 244–255.

program strukturální reformy. Tradiční křídlo SPD Schröder ubezpečil, že bude respektovat jádro rýnského sociálního tržního hospodářství. Tento způsob sám Schröder popisoval jako „německou cestu“, ta kontrastovala s neoliberálními silami angloamerické globalizace.[73]

Nejkontroverznější z reforem Petera Hartze byla Hartz IV. Tato část reformního balíčku radikálně upravovala systém dávek v nezaměstnanosti a podpory příjmů, které byly sloučeny do jedné základní dotace pro nezaměstnané osoby nesplňující podmínky pro štědřejší první kategorii dávek v nezaměstnanosti Arbeitslosengeld I (ALG I). [74][75]

Po těsném volebním vítězství v roce 2002 Schröder přistoupil k implementování reforem, které nazval Agenda 2010. Tyto reformy měly připravovat po další dekádu německou ekonomiku na výzvy globálního trhu. Hlavním bodem Agendy 2010 byly kontroverzní Hartzovy zákony, navržené komisí, jíž Hartz předsedal, které upravovaly politiku zaměstnanosti. Vláda již takový program představila na začátku roku 2002, kdy na doporučení Evropské komise v akčním programu zdůraznila nutnost aplikování strategie podpory a poptávky vůči nezaměstnaným. Hlavní cíle (jako např. flexibilita trhu) byly podstatně ovlivněny britskou New Labour a jejich politikou nezaměstnanosti. Tyto cíle byly zdůrazněny ve zprávě Hartzovy komise o reformních návrzích německého systému zaměstnanosti.[76]

Hartzovy reformy byly vládní koalicí (SPD a Strana Zelených) prosazeny ve čtyřech fázích. Hartz I nabyl platnosti 1. ledna 2003 a ustanovil vznik nových pracovních agentur, které měly pomoci nezaměstnaným efektivně nalézt práci. Společně s Hartz I dorazil i Hartz II, který představil úpravy pro zaměstnance na částečný úvazek. Do určité částky bylo zaměstnanci odpuštěno placení daní.[77]

Německé úřady práce (Arbeitsämter) byly sloučeny s úřady sociálního zabezpečení ve snaze snížit administrativní náklady a nabídnout nezaměstnaným jediné kontaktní místo. Hartz III, který nabyl účinnosti 1. ledna 2004, změnil Spolkový úřad práce

---

[73] Tamtéž.

[74] ALG I opravňoval příjemce k dávkám v nezaměstnanosti, které činily 60 % z jejich původní mzdy (67 % pro žadatele s jedním dítětem). Předpokladem pro získání takové podpory bylo to, že žadatel již dříve platil příspěvky na sociální pojištění po dobu nejméně 12 po sobě jdoucích měsíců. Postupně byl čas, po který bylo možné ALG I pobírat, omezen na 12 měsíců pro osoby mladší 55 let a na 18 měsíců pro starší této věkové hranice. – SCHWEIGER, Christian. Towards Convergence? New Labour's. Third Way And The Spd's Agenda 2010. *Comparative Perspective – Sozialer Fortschritz*. 2010, roč. 9, č. 59, s. 244–255.

[75] Tamtéž.

[76] BÜCHS, Milena. *New Governance in European Social Policy: The Open Method of Coordination*. Basingstoke: Palgrave MacMillan, 2007, s. 75.

[77] Tamtéž.

(Bundesanstalt für Arbeit) na novou Spolkovou agenturu práce (Bundesagentur für Arbeit) s regionálními pobočkami ve většině měst.[78] [79]

Je zřejmé, že reformy Petera Hartze změnily institucionální základy německého modelu zaměstnanosti, nicméně kritici tvrdí, že reformy nebyly radikální natolik, aby mohly změnit povahu německé tržní ekonomiky. Reformy Hartz IV jasně oslabily hodnoty bismarckovského sociálního státu, tedy záruku standartu života. Německá kultura sociálního státu se vytvořila díky vysoké náhradě mzdy, tato státem ručená ochrana jednotlivce zabraňovala sociálnímu úpadku občanů.[80] Tento stav vyústil v situaci, kdy velké množství nezaměstnaných mělo jen malou motivaci hledat práci, což přerostlo ve zvyšující se počet lidí bez pracovního úvazku. Reformy zvýšily kulturu individuální odpovědnosti, jak tomu bývá v liberálních ekonomikách, jako je např. Velká Británie. Lidé byli snížením sociálních benefitů nuceni hledat práci a přijmout odpovědnost za vlastní budoucnost. Hartzovy reformy by mohly být považovány za první vlnu změny směrem k liberálnějšímu ekonomickému systému.[81]

Ve stejném období, ve kterém Německo procházelo změnami a reformami, Velká Británie zvyšovala výdaje, které směřovaly k utvoření sociálního státu podobnému Německu. Tím se vláda New Labour odlišila od šetřivé konzervativní strany. I přes zvyšující se investice do sociálních dávek Velká Británie stále zaostávala za zbytkem Evropy a především za Německem, které i po zavedení úsporných reforem v rámci sociálního zabezpečení občanů utrácelo více prostředků.[82]

Dalo by se konstatovat, že se Schröder Hartzovými reformami přiblížil představě manifestu Blair-Schröder, nicméně většina odborníků se shoduje, že k těmto krokům ho z velké části donutila nepříznivá situace na německém trhu práce spíš než dodržení závazku k Blairovi. Ve vztahu Blaira a Schrödera zřejmě strukturální rozdíly obou zemí nehrály velkou roli. Pro Blaira bylo vydání manifestu prostředkem k vyslání signálu, že

---

[78] SCHWEIGER, Christian. Towards Convergence? New Labour's. Third Way And The Spd's Agenda 2010. *Comparative Perspective – Sozialer Fortschritz*. 2010, roč. 9, č. 59, s. 244–255.

[79] Tato agentura měla být moderním poskytovatelem služeb zaměřených na individuální potřeby každého uchazeče o zaměstnání. Současně se zavedením Hartz III Schröderova vláda přijala koncepci jednotného kontaktního telefonního místa, jež kombinuje všechny služby pro uchazeče o zaměstnání, které administrativa New Labour ve Velkém Británii zavedla dříve ve formě center Jobs Plus. – BRUTTEL, Oliver – KEMMERLING, Achim. 'New Politics' in German labour market policy? The implications of the recent Hartz reforms for the German welfare state. *West European Politic*s. 2006, roč. 29, č. 1, s. 90–112.

[80] CLASEN, Jochen. *Reforming European Welfare States: Germany and the United Kingdom compared*. Oxford: University Press, 2005, s. 35.

[81] SCHWEIGER, Christian. Towards Convergence? New Labour's. Third Way And The Spd's Agenda 2010. *Comparative Perspective – Sozialer Fortschritz*. 2010, roč. 9, č. 59, s. 244–255.

[82] Tamtéž.

se pozice Británie na mezinárodním poli mění a chce se stát důležitým hráčem na poli evropském. K tomu mu spolupráce se silným Německem jistě napomohla.[83]

3.3 Faktor invaze do Iráku v německo-britských vztazích

Útoky 11. září 2001 změnily USA, výrazně také ovlivnily dění v Evropě a na poli EU. Navrhovaná invaze do Iráku vnesla mezi řady předních představitelů EU velké neshody, a to zejména mezi Blaira, který vedl probushovský tábor, a francouzského prezidenta Chiraca, k němuž se brzy názorově připojil dřívější Blairův spojenec Schröder. Ve světle Blairovy politiky vůči Iráku, kde se připojil s prezidentu Bushovi, se Blair dostával pod velký domácí tlak. Tato politika v očích široké britské veřejnosti nebyla příliš schvalována. Jako následek této politiky byl Blair donucen opustit těžce vybojovanou pozici v rámci EU.[84]

Stejně jako Blair byl Schröder z počátku roku 2001 ochoten spolupracovat s Bushem při válce proti terorismu. Už v předchozích letech německý kancléř vyslal jednotky do Kosova, Makedonie a Afghánistánu. Blair ve svém projevu na stranickém sjezdu SPD podpořil více intervencionistickou roli Německa.[85] Zatímco na samém počátku milénie měli Schröder s Blairem ještě přátelský vztah, mezi lety 2001–2003 se situace radikálně změnila.

Pro většinu Němců byla role intervencionalisty nepřijatelná. Po nástupu Bushe do křesla amerického prezidenta se tento pocit německého obyvatelstva ještě prohloubil. Schröder si byl vědom toho, že by v nadcházejících volbách 2002 nemohl u voličů uspět, pokud by Bushe nadále podporoval. Postupně upravil svoji rétoriku vůči americké politikovi až na nepřátelskou. Jeden z jeho blízkých poradců uvedl, že „německá ekonomika měla problémy a společně s dalšími věcmi, které nešly podle plánu (předvolební průzkumy) byla jedinou možností, jak jeho rating mohl stoupnout, Schröderova opozice vůči americkým vojenským plánům, a tak se do toho (kritiky USA) nechal vtáhnout [vlastní překlad MŠ].“[86] Na konci předvolební kampaně Schröder dokonce na adresu Tonyho Blaira pronesl: „Se vší úctou k Tonymu Blairovi, nemá právo mluvit za Evropu ohledně tématu

[83] Tamtéž.
[84] SCHWEIGER, Christian. *Exploring The Eu's Legitimacy Crisis: The Dark Heart Of Europe*. Northampton: Edward Elgar Publishing, 2016, s. 98.
[85] KAMPFNER, John. *Blair´s Wars*. Londýn: Gardners Books, 2004, s. 241.
[86] Tamtéž.

války… pod mým vedením se Německo nezapojí do konfliktu v Iráku [vlastní překlad MŠ].“[87]

V tomto momentu, kdy Schröderovi hrozila volební porážka, se Blair obával ztráty v té době jemu cenného spojence. I přes menší Schröderovu kritiku politiky britské strany Blair nabídl pomoc v posledních dnech předvolební kampaně v Německu. Vyjádřil podporu současnému kancléři ve státní německé televizi, kde odmítl Schrödera za jeho postoj k připravované invazi do Iráku kritizovat. Na mezinárodním poli se naopak snažil přesvědčit Bushe, že Schröder byl zatlačen do kouta a musel zvolit protiiráckou politiku. Zároveň Bushe ujistil, že pokud Schröder volby v Německu ovládne, bude německý kancléř ochoten obnovit přátelství s americkou stranou. Blair si byl jist, že ho jeho přítel Schröder nezradí.[88]

Po těsném volebním vítězství se Schröder bezprecedentně na první státní návštěvu vydal do Londýna za Blairem, přestože bylo zvykem, že první kroky německých kancléřů po zvolení vedou do Paříže. Na zmíněné návštěvě se Schröder ještě s Blairem radil o napravení pošramoceného vztahu s americkou stranou.[89] Britský ministerský předseda Schrödera ujistil, že rozumí důvodům pro zvolení rétoriky kritické k americkým vojenským plánům, zároveň mu přednesl svoji domněnku, že z pokračujícího rozporu s Washingtonem Německo nic nezíská a jen si uškodí. Navrhl, že by se německá strana měla nějakým způsobem zavázat k návratu k atlantismu, aby bylo zřejmé, že jeho prohlášení při předvolební kampani byla jen jednorázovou záležitostí. Kancléř Blaira ujistil, že se pokusí tyto rady následovat.[90]

Po této události Blair od Schrödera očekával kroky, kterými by se pokusil spravit pošramocený vztah s americkou stranou. Podněty k nápravě přišly, nicméně jasné kroky ne. Schröder změnil jazyk, kterým se vyjadřoval o amerických záležitostech na méně kritický, ale neukázal obrat zpátky k britsko-americké straně. Naopak na podzim roku 2002, krátce po volbách do Spolkového sněmu, se Schröder začal znovu politicky sbližovat s francouzským prezidentem Chiracem.[91] V tento moment Blair ztratil veškerou naději, že Schröder obrátí a dostojí svým slovům. Jeden z poradců blízkých Blairovi uvedl, že „Tony má Gerda[Gerharda Schrödera] po osobní stránce rád, nicméně už ví, že není

[87] Tamtéž, s. 242.
[88] Tamtéž, s. 243.
[89] SELDON, Anthony. *Blair*. Londýn: The Free Press, 2005.
[90] KAMPFNER, John. *Blair´s Wars*. Londýn: Gardners Books, 2004, s. 243.
[91] SCHWEIGER, Christian. *Exploring The Eu's Legitimacy Crisis: The Dark Heart Of Europe*. Northampton: Edward Elgar Publishing, 2016.

schopen dodržet, co slíbí [vlastní překlad MŠ].“[92]

Schröder už své názory na Irák nikdy nezměnil, naopak se přidal ke silné opozici vůči invazi do Iráku, kam nakonec německé jednotky nikdy nevkročily.

3.4 Neshody Německa a Británie na poli OSN a EU, sbližování Schrödera s Chiracem

Schröder na podzim reagoval snahou znovu vybudovat partnerství s Francií. K překvapení Londýnu začali Chirac se Schröderem na podzim roku 2002 vydávat společná prohlášení o jejich představě budoucnosti Evropské unie. Chirac, podpořen silným druhým mandátem, ve Schröderovi viděl spojence v pomalu se blížící volbě předsedy Evropské komise, kde se obával především probritského kandidáta. Je nutné si uvědomit, že v té době probritského kandidáta Chirac vnímal zejména jako kandidáta proamerického, právě kvůli přátelství Bushe s Blairem.

Obnovené francouzsko-německé přátelství vyústilo ještě v roce 2002 ve společný kompromis ohledně rozpočtu Společné zemědělské politiky (Common Agricultural Policy), který Blair vyhrožoval vetovat zejména proto, že se Schröder poddal francouzským požadavkům.[93] Projednávání rozpočtu přispělo ke zhoršujícím se vztahům mezi Chiracem s Blairem. Chirac nebyl schopen pochopit Blairův zájem na politickém přátelství s Bushem. Vztah Blaira a Bushe Chiraca postavil do silné opozice vůči invazi do Iráku a celému transatlantickému spojenectví.

Definitivní konec bližší spolupráce Blaira se Schröderem přišel 22. ledna 2003, v předchozích měsících se na poli OSN projednávala druhá rezoluce vůči Iráku, která měla určit datum, do něhož měl Irák splnit podmínky předchozích rezolucí. Tato rezoluce byla stažena kvůli společnému prohlášení německé a francouzské strany, ke kterému došlo na konci ledna ve Versailles při příležitosti oslav 40 let od podepsání Elysejské smlouvy, jež měla zaručovat těsnou spolupráci mezi Francií a Německem. Na oslavách podpisu smlouvy se sešel Schröder s Chiracem, členy jejich kabinetů a parlamentů. Společně se zavázali k jednotnému postupu při prosazování politiky vůči invazi do Iráku. Kancléř Schröder prohlásil: „Neočekávejte od Německa, že schválí rezoluci, která by válce dodala na legitimnosti [vlastní překlad MŠ].“[94] Chirac Schröderovi sekundoval prohlášením, že „válka je vždy přiznání viny, musíme udělat vše, co je v našich silách, abychom jí zabránili

[92] KAMPFNER, John. *Blair´s Wars*. Londýn: Gardners Books, 2004, s. 243.
[93] SELDON, Anthony. *Blair: Unbound*. Londýn: Simon Schuster UK, 2007, s. 357.
[94] KAMPFNER, John. *Blair´s Wars*. Londýn: Gardners Books, 2004, s. 249.

[vlastní překlad MŠ].“[95] Po těchto prohlášením Blair stál před dvěma skutečnostmi: tandem Francie a Německa v jádru Evropy je zpátky a propast mezi Evropou a Amerikou nikdy nebyla větší. Blairovy vztahy s Německem v té době dosáhly bodu mrazu.

Invaze do Iráku nakonec započala 20. března 2003 bez účasti Francie a Německa. Samotná invaze rozdělila Evropu na dva tábory a vytvořila spor mezi Schröderem a Blairem, který se již nepovedlo nikdy vyřešit. Oba politici se v následujících letech setkali na poli EU ještě několikrát. Například v roce 2004 již jako političtí rivalové se Blair se Schröderem nedokázali shodnout na jménu nového předsedy Evropské komise. Schröder již názorově držel s francouzským prezidentem Chiracem, který si za nového šéfa komise přál mít belgického ministerského předsedu Guye Verhofstatda, zatímco Blair nejvhodnějšího kandidáta viděl v bývalém evropském komisaři Chrisovi Pattenovi. V knize *Blair* Anthony Seldon uvádí tento názorový střet jako nejhorší bod vztahu Blaira se Schröderem a finální vyústění neshod o válce v Iráku.[96]

Schröder později ve svých memoárech vyjádřil zklamání nad Blairovou evropskou diplomacií[97]. Německý kancléř to považoval za ne úplně politickou volbu svého britského protějšku, jako spíše za hluboce zakořeněnou britskou potřebu udržování globální role a výjimečného vztahu se Spojenými státy. Dále Schröder přiznal, že udržování stálého a pevného francouzsko-britsko-německého vládnoucího trojúhelníku byla jen pouhá iluze.[98]V biografii se přímo uvádí: „Tato představa byla jen iluze. V dohledné době od Spojeného království žádná evropská iniciativa nevznikne. Naopak. Británie se bude dál snažit plnit svoji roli zprostředkovatele transatlantických vztahů, i přes to že to bude stát v cestě evropskému procesu sjednocení [vlastní překlad MŠ].“[99]

V tomto tvrzení se Schröder nakonec nemýlil. Poslední roky Blairovy administrativy byla politika vůči Evropské unii pasivní a stále méně se Blair snažil výrazněji zapojovat do dění na poli EU. Tento stav se ještě více prohloubil po Blairově rezignaci, konkrétně za vlády jeho stranického kolegy Gordona Browna mezi lety 2007–2010, kdy se soustředil na snahu vypořádat se s finanční krizí, která do Evropy naplno dorazila v roce 2008.

---

[95] SELDON, Anthony. *Blair*. Londýn: The Free Press, 2005, s. 589.
[96] SELDON, Anthony. *Blair: Unbound*. Londýn: Simon Schuster UK, 2007, s. 281–282.
[97] SCHRÖDER, Gerhard. *Gerhard Schröder: Die Biographie*. Berlín: Deutsche Verlags-Anstalt, 2015.
[98] SCHWEIGER, Christian. *Exploring The Eu's Legitimacy Crisis: The Dark Heart Of Europe*. Northampton: Edward Elgar Publishing, 2016, s. 99.
[99] SCHRÖDER, Gerhard. *Gerhard Schröder: Die Biographie*. Berlín: Deutsche Verlags-Anstalt, 2015, s. 315.

Závěr

Tato bakalářské práce řeší téma německo-britských vztahů, konkrétně pak za vlády Tonyho Blaira a Gerharda Schrödera, kteří na konci 20. století vytvořili pozoruhodný tandem v rámci Evropské unie. V úvodu práce si pokládám otázku, jakým způsobem probíhalo sbližování dvou ministerských předsedů, na jakých základech postavili své přátelství? Jejich spojenectví bylo postaveno hlavně na ideové blízkosti. Oba byli představitelé levicových stran, kteří se dostali k moci v rámci jednoho roku. Blair po nástupu do křesla ministerského předsedy potřeboval spojence v prosazování agendy na mezinárodním poli. Toho našel v silném Německu, kde se kancléřem Gerhard Schröder, kterého s Blairem pojila jak ideová blízkost, tak aura moderního a reformního politika, do něhož se Schröder také stylizoval. Tato blízkost vyústila ve vydání společného manifestu v roce 1999, který měl sloužit jako programové prohlášení levicových stran v Evropě.

Tato blízkost netrvala ovšem dlouho, ve svém textu jsem se pokusil nalézt hlavní příčinu rozkolu. Nejprve jsem porovnával strukturální rozdíly mezi Německem a Velkou Británií, kde jsem se domníval, že by určitý rozkol mohl nastat. V odborné literatuře jsem objevil velké rozdíly mezi implementací reforem v Německu a Velké Británii. Schröder s reformami začal až jako s reakcí na špatnou ekonomickou situaci v Německu před parlamentními volbami roku 2002. V rozmezí let 1999–2002 probíhaly reformy jen střídmě. V práci představuji důvodu tohoto faktu: silná opozice v rámci SPD, omezující systém vlády a nutnost utvořit koalici se Stranou zelených. S takovými problémy se Blair v Británii nepotýkal, už od vítězných roku 1997 měl v rukou silný mandát, který mu umožňoval zemi reformovat podle vlastních představ. I přes zjevné rozdíly v naplnění cílů manifestu z roku 1999 jsem neobjevil, že by tyto rozdíly způsobily zásadní problém ve vztahu Schrödera s Blairem.

Jako hlavní příčinu rozkolu jsem určil zásadní názorovou rozdílnost v přístupu k invazi do Iráku. Blair a Schröder v Evropské unii vytvořili dva názorové tábory, jejichž neshody poté rezonovaly do dalších událostí, jako byla volba nového předsedy Evropské komise. Rozdíly v přístupu k mezinárodní politice hrály ve vzájemném vztahu zásadní rozdíl a neschopnost najít názorový průnik v otázce invaze do Iráku nakonec způsobila přechod od nadějného přátelství k nesmiřitelné rivalitě.

Přátelství Gerharda Schrödera a Tonyho Blaira se ukázalo být zvláštním momentem druhé

poloviny 90. let a přelomu milénia. Blairův koncept přetvoření Británie do role vyjednavače mezi Spojenými státy a Evropou, aby byly obě strany schopny nalézt společnou řeč, nakonec znemožnil pokračování vřelých vzájemných vztahů mezi Británií a Evropou. Tony Blair měl velký zájem o významnou pozici Británie v Evropě, nicméně jeho snaha budovat pozitivní vztahy s transatlantickým spojencem – Bushem se neshodovala se zájmy evropských spojenců. Pokračování „special relationship“ a blízkost s americkým prezidentem nakonec stála Blaira přátelství s německým kancléřem. Jak uvádí Anthony Seldon ve své publikaci *Blair,* problém s Blairovým konceptem budování mostu mezi USA a EU byl především v tom, že tento most se zdál být směřován jen jedním směrem, v tomto případě tím americkým.[100]

[100] SELDON, Anthony. *Blair*. Londýn: The Free Press, 2005, s. 412.

Summary

This thesis analyses the relationship between Gerhard Schröder and Tony Blair who simultaneously rose to power at the end of the 20th century. Despite the poor bilateral relationship between Germany and the United Kingdom during the 1990s, the late 1990s saw the beginnings of a political friendship between Blair and Schröder based on the similarity of their ideological thinking. As representatives of left-wing parties, they found a common way towards improving the relations between the UK and Germany. This thesis tracks their gradual rapprochement that, however, did not last for very long. The objective was to identify the main reasons for their divergence. The assessment was based on research of secondary literature. The results show that the main cause of disagreements was the invasion of Iraq. Blair ideologically sided with the American president George W. Bush and supported the invasion, while Schröder joined the opposition of the invasion. The divergent political approaches to the invasion of Iraq proved incompatible with any continuation of friendly relations. The research of the thesis is based on these research questions:

- How did the two prime ministers get closer, on what basis did they build their friendship?
- What role did the structural differences between Germany and Great Britain play in domestic politics in their subsequent split?
- What role did the different approaches in international politics, especially the invasion of Iraq, play in the split?

Použitá literatura

A Brief History Of Climate Change. In: *BBC* [online]. 20. 8. 2013 [cit. 30. 7. 2020]. Dostupné z: https://www.bbc.com/news/science-environment-15874560.

ANDA, Béla – KLEINE, Rolf. *Gerhard Schröder. Eine Biographie*. Berlin: Ullstein, 2002. ISBN. 978-3421046536.

BLAIR, Tony – SCHÖDER, Gerhard. *Europe: The Third Way/Die Neue Mitte* [online]. [cit. 1. 7. 2002]. Dostupné z: https://library.fes.de/pdf-files/bueros/suedafrika/02828.pdf.

BLAIR, Tony. *New Britain: My Vision of a Young Country*. London: Fourth Estate, 1996. ISBN 978-0813342351.

BOEMEKE, Manfred. *The Treaty of Versailles: A Reassessment after 75 Years*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. ISBN 0521621321.

BRUTTEL, Oliver – KEMMERLING, Achim. 'New Politics' in German labour market policy? The implications of the recent Hartz reforms for the German welfare state. *West European Politi*cs. 2006, roč. 29, č. 1, s. 90–112.

BÜCHS, Milena. *New Governance in European Social Policy: The Open Method of Coordination*. Basingstoke: Palgrave MacMillan, 2007. ISBN 978-0-230-50651-0

BULMER, Simon – JEFFREY, Charlie – PATTERSON, William E. *Germany's European Diplomacy: Shaping The Regional Milieu*. Manchester: Manchester University Press., 2000. ISBN 978-0719058547

BUTLER, David –KAVANAGH, Dennis. *The British General Election of 1997*. New York: Palgrave Macmillan UK, 1998. ISBN 978-0333647769.

CASEY, Terrence. *The Blair Legacy: Politics, Policy, Governance, and Foreign Affairs*. New York: Palgrave Macmillan UK, 2009. 978-0-230-23284-6.

CLASEN, Jochen. *Reforming European Welfare States: Germany and the United Kingdom compared*. Oxford: University press, 2005. ISBN 9780199270712

CONRADT, David P. – KLEINFELD, Gerald R. – SØE, Christian [eds.]. *Power Shift in Germany: The 1998 Election and the End of the Kohl Era*. Oxford: Berghahn Books, 2000. ISBN. 978-1571812001

Gerhard Schröder. In: *Britannica* [online]. 2014 [cit. 15. 7. 2020]. Dostupné z: https://www.britannica.com/biography/Gerhard-Schroder.

GIDDENS, Anthony. *The Third Way: The Renewal of Social Democracy*. Cambridge: Cambridge Polity Press, 2005. ISBN 978-0745622675

GREEN, Simon. The 1998 German Bundestag Election: The End of an Era. *Parliamentary Affairs Apr*, 1999, roč. 2, č. 52, s. 306–320.

HAY, Colin. Third Way. In: *Encyclopædia Britannica* [online]. 16. 11. 2018 [cit. 30. 7. 2020]. Dostupné z: https://www.britannica.com/topic/third-way.

Hospodářská a měnová unie [online]. [cit. 15. 7. 2020]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.cs.html.

JEFFERY, Charlie – HANDL, Vladimír. Blair, Schröder a třetí cesta. *Mezinárodní politika*, 1999, roč. 23, č. 9, s. 15–17.

JEFFERY, Charlie – HANDL, Vladimír. *Germany and Europe after Kohl: Between Social Democracy and Normalisation*. Birmingham: Institute for German Studies – University of Birmingham, 1999. ISBN 978-0415299770.

KAMPFNER, John. *Blair´s Wars*. Londýn: Gardners Books, 2004. ISBN 978-0743248303

KATZENSTEIN, Peter. Policy and Politics in West Germany: The Growth of a Semisovereign State. Philadelphia: Temple Univ. Press, 1987. ISBN 978-0877222637

KOHL, Helmuth. *Our Future in Europe*. Edinburg: University of Edinburgh, 1991.

Labour Party. New Labour – because Britain deserves better. General election manifesto [online]. Dostupné z: https://www.fes.de/fulltext/ialhi/90057/90057toc.htm.

MARSHALL, Barbara. German attitudes to British Military Government 1945–48. *Journal of contemporary History*, 1980, roč. 15, č. 4, s. 655–684.

PULZER, Peter. The German Federal Election of 1998. In: *West European Politics*, July 1999, s. 241–249.

RODER, Knut. *Social Democracy and Labour Market Policy: Developments in Britain and Germany*. Londýn: Routledge, 2003. ISBN 978-0415299770.

SELDON, Anthony. *Blair: Unbound*. Londýn: Simon Schuster UK, 2007. ISBN 978-1847390905.

SELDON, Anthony. *Blair*. Londýn: The Free Press, 2005. ISBN 978-0743232128.

SELDON, Anthony. *Blair's Britain: 1997–2007*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007. ISBN. 9780511490828.

SCHRÖDER, Gerhard. *Gerhard Schröder: Die Biographie*. Berlín: Deutsche Verlags-Anstalt, 2015. ISBN 978-3421046536

SCHWEIGER, Christian. *Exploring The Eu's Legitimacy Crisis: The Dark Heart of Europe*. Northampton: Edward Elgar Publishing, 2016. ISBN 9781784717841.

SCHWEIGER, Christian. Towards Convergence? New Labour's. Third Way And The Spd's Agenda 2010. *Comparative Perspective – Sozialer Fortschritz*. 2010, roč. 9, č. 59, s. 244–255.

SVÍTIL, Radek. Co přináší Kjótský protokol. In: *Ekolist* [online]. 15. 2. 2005 [cit. 30. 7. 2020. Dostupné z: https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/co-prinasi-kjotsky-protokol.

THALER, Thorsten. Gerhard-Schröder-Biographie: Horst Mahler stellt das Buch eines Konservativen vor Hoffnung keimt im Verborgenen. 1998.

VÁŠKA, Jan. *New Labour, Británie a svět: Ideový rámec britské zahraniční politiky za vlády Tonyho Blaira a Gordona Browna*. Praha: Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246.3744-0.

WATSON, Alan. Europe's Odd Couple. In: *Prospectmagazine* [online]. 20. 7. 1996 [cit. 20. 7. 2020]. Dostupné z: https://www.prospectmagazine.co.uk/magazine/europesoddcouple-germany-britain-thatcher-kohl-conflict.

WHYMAN, Philip. *Third Way Economics: Theory and Evaluation*. New York: Palgrave Macmillan, 2006. ISBN 978-1-4039-2065-2.

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
Jméno: **Matěj Šmutzer**
E-mail: **smutzer.matej@gmail.com**
Studijní obor: **Mezinárodní teritoriální studia**
Semestr a školní rok zahájení práce: **LS 2019**
Semestr a školní rok ukončení práce: **LS 2020**
Vedoucí bakalářského semináře: **PhDr. Vít Smetana, Ph.D..**
Vedoucí práce: **JUDr. Vladimír Handl, CSc.**
Název práce: **Německo – britské vztahy na přelomu tisícíletí za vlády Tonyho Blaira a Gerharda Schrödera**
Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek): **Ve své práci se zaměřím na rozbor vztahu ministerských předsedů Německa a Velké Británie. Vztahy těchto dvou zemí nebyly vždy nejjednodušší, nicméně necelých osm let po sjednocení Německa se v obou zemích dostávají po dlouhé době k moci dvě levicové strany – v Británii Labouristická strana a v Německu SPD. Jejich lídři Tony Blair a Gerhard Schroder se na přelomu tisicíletí pokoušejí o vzájemné sblížení v podobě politiky takzvané Třetí cesty, jejímž vyznavatelem byl i americký prezident Bill Clinton. Pokusím se blíže tento termín přiblížit a představit, jak v obou zemích vypadal a jak byl prosazován. Vytyčím mezníky jejich spolupráce, která vyvrcholila v roce 1999 podpisem manifesta „The Third Way/Die Neue Mitte“. Tato vzájemná blízkost ale netrvala věčně. Rád bych více přiblížil z jakých důvodů nastal rozkol v politikách dvou ministerských předsedů. V práci rozebírám jak velký vliv na změnu vzájemných vztahů měli strukturální faktory na domácí sféře a do jakým způsobem probíhala implementace reformního programu v obou zemích. Dále se zabývám spoluprácí Blaira a Schrodera na mezinárodním poli, kde hledám hlavní příčinu zhoršení vzájemných vztahů, konkrétně pak v jejich neshodách o invazi do Iráku.**
Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek): **Změny, ke kterým došlo, pomohly ujasnit cíl práce. Práce se oproti projektu více soustředí na anglo-německé vztahy v obecnější rovině, ne jen na roli obou ministerských předsedů. Oproti projektu práce reflektuje faktory na domácí sféře jak v Británii tak v Německu a zaměřuje se na vliv, který odlišné implementování reforem mělo na vztah Blaira se Schroderem. Na mezinárodním poli se práce zabývá i událostmi, které následovali sporné invazi do Iráku a jak názorová diference Německa a Británie ovlivnila další mezinárodní spolupráci.**
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu): **Úvod** **Literatura a zdroje** **Hlavní představitelé** **Anglo-německé vztahy** **Politika třetí cesty** **Blair -Schroder: od partnertví k rivalitě** **Závěr**
Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):